

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach od 14.03.2012 do 15.03.2012 na kierunku *gospodarka przestrzenna* prowadzonym w ramach obszaru nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, społecznych oraz technicznych na poziomie studiów inżynierskich pierwszego stopnia profilu ogólnoakademickiego w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na Wydziale Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: **prof. dr hab. Wanda Maria Gaczek** – członek PKA

członkowie:

– prof. dr hab. Tadeusz Kudłacz	– ekspert PKA
– prof. dr hab. Łucja Tomaszewicz	– członek PKA
– mgr Arkadiusz Doczyk	– ekspert PKA
– Aleksander Arabadźić	– ekspert PKA

Krótką informacja o wizytacji

Wizytacja w Uniwersytecie Przyrodniczym na Wydziale Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji na kierunku *gospodarka przestrzenna* odbyła się **po raz pierwszy** z inicjatywy PKA zgodnie z harmonogramem prac Komisji.

Członkowie Zespołu poprzedzili wizytację zapoznaniem się z Raportem Samooceny przekazanym przez Władze Uczelni, ustaleniem podziału kompetencji w trakcie wizytacji oraz sformułowaniem wstępnie dostrzeżonych problemów. W toku wizytacji Zespół zapoznał się z przedłożoną dokumentacją oraz spotkał się z Władzami Uczelni i Wydziału, osobami odpowiedzialnymi za przygotowanie raportu samooceny, studentami, pracownikami oraz innymi osobami zgodnie z kryteriami dokonywania oceny programowej celem dokonania rzetelnej oceny jakości kształcenia.

Zespół przeanalizował dokumenty przygotowane przez Wydział, o przedstawienie których zwrócono się w trakcie wizytacji, przeprowadził hospitację wybranych zajęć, a także przeanalizował wylosowane prace dyplomowe. Dokonano także wizytacji Biblioteki Uczelnianej, Biblioteki Wydziałowej oraz laboratoriów komputerowych i wybranych sal dydaktycznych.

Raport został opracowany na podstawie przedstawionej przez Uczelnię dokumentacji dotyczącej organizacji Uczelni, spraw kadrowych oraz toku studiów, a także rozmów przeprowadzonych z Władzami Wydziału oraz jego pracownikami.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę

1). Ocena powiązania założonej koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku z misją Uczelni oraz ze strategią jednostki.

Zgodnie z przyjętą przez Senat Uniwersytetu Przyrodniczego Strategią Uczelni do roku 2020, misją Jej jest kształcenie studentów i prowadzenie badań naukowych oraz podejmowanie wszechstronnych działań na rzecz wykorzystania, przekształcania, ochrony zasobów przyrody

i środowiska naturalnego oraz zapewnienia wysokiej jakości życia człowieka, a także dbanie szeroką dostępność prowadzonych studiów, dążąc do zapewnienia młodzieży ze wszystkich środowisk równych szans edukacyjnych. Misja ta jest bardzo szeroka i zarysowana ogólnie. Wydział Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji uchwałą Rady Wydziału nr 28/745/2007 przyjął strategię rozwoju do roku 2013. W ramach strategii Wydziału określono 8 głównych kierunków działania oraz 22 zadania w zakresie działalności naukowej, dydaktycznej oraz w zakresie modernizacji i inwestycji. W strategii Wydziału jednym z zadań do roku 2013 jest modernizacja pomieszczeń do zajęć planistycznych na kierunku *gospodarka przestrzenna*. Ponadto w strategii Wydziału określonych zostało kilka zadań odnoszących się do wszystkich realizowanych kierunków studiów w tym gospodarki przestrzennej.

Stopień różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania są zaledwie wystarczające

Oferta kształcenia obejmuje studia pierwszego stopnia (inżynierskie) stacjonarne i niestacjonarne bez uwzględnienia podziału na specjalności. Ogólny profil kierunku wyrażany strukturą zaprojektowanych zajęć dydaktycznych respektuje specyfikę gospodarki przestrzennej jako kształtującej się dyscypliny nauki z jednoczesnym wyraźnym uwypukleniem typu uczelni, dostosowującej swoją ofertę dydaktyczną poziomu uniwersyteckiego do potrzeb wysokokwalifikowanych kadr obsługi rolnictwa i obszarów wiejskich. Wspomiane ukierunkowanie zdobywanej wiedzy i umiejętności na potrzeby rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich podkreślane jest zarówno w misji Uniwersytetu, jak i w misji i strategii Wydziału na którym funkcjonuje oceniany kierunek studiów.

Odnosząc się do różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia zauważyć należy, że:

1. Przejawami różnorodności oferty kształcenia na ocenianym kierunku są jedynie:
 - a) dwie formy studiów (stacjonarne, niestacjonarne)
 - b) ujęte planami studiów przedmioty do wyboru.
2. Od dwóch lat funkcjonuje w uczelni platforma e-learningowa, w ramach której na kierunku *gospodarka przestrzenna* prowadzone są dwa przedmioty.

2). *Ocena udziału zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia i profilu studiów, w tym określenia celów i efektów kształcenia oraz w procesie jej dostosowywania do zmieniających się potrzeb zewnętrznych i uwarunkowań wewnętrznych*

W zasadzie nie zauważa się bezpośredniego udziału zewnętrznych interesariuszy w ustalaniu koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku. Można się natomiast doszukiwać udziału pośredniego. Wynikać on może z systemu organizacji praktyk studenckich. Przyjęto zasadę przedstawiania przez opiekuna praktyki ze strony instytucji przyjmującej opinii o odbytej praktyce, w tym dotyczącej obserwowanych umiejętności. Może ona zatem zawierać elementy pomocne w weryfikacji realizowanych planów studiów. Uczelnia przygotowuje się do zwiększenia roli interesariuszy zewnętrznych w formowaniu programu kształcenia na kierunku przez ich włączenie do Rady Programowej od następnego roku akademickiego.

Wewnętrzni interesariuszami są studenci, którzy poprzez udział swoich przedstawicieli w Radzie Wydziału oraz Radzie Programowej Kierunku mają możliwość uczestniczenia w dyskusji nad doskonaleniem planów studiów i programów kształcenia.

W *Raporcie samooceny* wspomina się również o roli absolwentów w tym względzie. Z przeprowadzonych rozmów wynika, iż nie jest to jednak zorganizowana forma kontaktu.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego: znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Oceniany kierunek studiów jest dobrze wkomponowany w kadrowe i materialne wyposażenie Wydziału. Efekty kształcenia są profilowane specyfiką Wydziału oraz całej Uczelni. Po pierwsze, gwarantuje to wykorzystanie naukowego dorobku i dydaktycznego doświadczenia kadry nauczającej. Po drugie, dobrze wpisuje się w oczekiwaną przez praktykę interdyscyplinarność kadr w zakresie gospodarki przestrzennej.

2) Udział zewnętrznych interesariuszy w ustalaniu koncepcji kształcenia kierunku jest ograniczony i ma charakter jedynie pośredni. Brakuje również kontaktu z absolwentami kierunku. Podejmowane są działania żeby ten udział zwiększyć.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

1) *Ocena zgodności założonych celów oraz specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu kształcenia z KRK albo celami i efektami kształcenia wskazanymi w standardach kształcenia określonych przez ministra, a także z koncepcją rozwoju kierunku. Ocena spójności specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia. W odniesieniu do profilu ogólnoakademickiego – wymagań formułowanych dla obszaru nauki, z którego kierunek się wywodzi.*

Koncepcja kształcenia kierunku *gospodarka przestrzenna* na wizytowanym Wydziale zakłada, że studia inżynierskie wyposażą absolwentów w wiedzę i umiejętności dotyczące planowania i realizacji infrastruktury na obszarach wiejskich. Dużą wagę przywiązuje się w tej koncepcji do przedmiotów związanych z planowaniem rozwoju i realizacją infrastruktury technicznej, a także powiązania zagospodarowania przestrzennego z ochroną środowiska przyrodniczego, gospodarką wodną, zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków. Zakłada się też, że absolwent kierunku uzyskuje wiedzę na temat znaczenia ochrony cennych kompleksów przyrodniczych na terenach niezurbanizowanych i zna założenia rozwoju zrównoważonego.

Plan studiów stacjonarnych (inżynierskie) przewiduje ogółem 2508 godzin zajęć, w tym 1242 zajęć ćwiczeniowych oraz 66 godzin seminarium dyplomowego (a razem z pracownią inżynierską 138 godzin). Studia niestacjonarne obejmują ogółem 1560 godzin zajęć (czyli 62,2% wymiaru godzin studiów stacjonarnych) - kryterium dopuszczalnego zmniejszenia liczby godzin na studiach niestacjonarnych jest spełnione.

Przyjęte cele kształcenia i zakładane cechy absolwenta kierunku są wystarczająco powiązane z realizowanymi w ramach kierunku przedmiotami podstawowymi, kierunkowymi oraz przedmiotami nachylenia specjalizacyjnego, a także praktykami zawodowymi.

Porównanie planów studiów z obowiązującym dotychczas standardem kształcenia dla kierunku *gospodarka przestrzenna* (2007) pozwala stwierdzić, że zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych standard ten jest w Uczelni realizowany. Wymiar godzinowy przedmiotów podstawowych (według standardu powinny obejmować 360 godzin) jest zgodny w zakresie matematyki, statystyki, ekonomii, fizyki, grafiki inżynierskiej, rysunku technicznego, a także socjologii i historii urbanistyki, a w zakresie geografii ekonomicznej i prawoznawstwa, gdzie uwzględniono prawne uwarunkowania gospodarki

przestrzennej i ochrony środowiska wyższy niż w standardzie. Możemy więc przyjąć, że w zakresie przedmiotów podstawowych standard jest spełniony.

W grupie przedmiotów kierunkowych (w UP Wrocław na ocenianym kierunku realizację się ogółem 825 godzin) uwzględniono wszystkie wymagane przedmioty w standardzie z tym, że *Prawne uwarunkowania gospodarki przestrzennej i ochrony środowiska* przesunięto do grupy przedmiotów podstawowych (połączone z *Prawoznawstwem*) i wyeliminowano tematykę *rewitalizacja obszarów zurbanizowanych* włączając ją do przedmiotu *projektowanie urbanistyczne*. Możemy przyjąć, że w zakresie tematyki i wymiaru przedmiotów kierunkowych standard jest spełniony i w wystarczającym stopniu zapewnia realizację zakładanych celów kształcenia. W grupie inne przedmioty oraz w ramach pracowni inżynierskiej realizowane są treści specyficzne (np. *kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, podstawy rolnictwa i ekologii*).

Zapewnia się wiedzę powiązaną z przyjętą i zapisaną w *Raporcie samooceny* sylwetką absolwenta – kształtowanie przestrzeni na obszarach niezurbanizowanych. Spójność zakładanych specyficznych efektów kształcenia, w połączeniu z wiedzą podstawową niezbędna dla wykształcenia absolwenta kierunku jest wystarczająca. Plan zajęć wystarczająco uwzględnia wieloobszarowość kierunku *gospodarka przestrzenna* powiązaną naukami społecznymi, technicznymi oraz rolniczymi. Treści przedmiotów z zakresu nauk ekonomicznych oraz nauk o zarządzaniu uwzględniające specyfikę zarządzania rozwojem na obszarach niezurbanizowanych powinny być rozszerzone. Wystarczająco uwzględnia się w tematach przedmiotów treści dotyczące ochrony środowiska przyrodniczego.

Przyjęty plan zajęć, proponowane przedmioty i przygotowane karty dla tych przedmiotów pozwalają stwierdzić, że absolwent studiów inżynierskich kierunku *gospodarka przestrzenna* uzyskuje wystarczającą wiedzę i umiejętności do podjęcia pracy w instytucjach wskazanych w opisie sylwetki absolwenta.

W *Raporcie samooceny* podjęto też próbę wpisania realizowanego planu studiów we wstępnie przygotowane cele i efekty kształcenia zgodnie z wytycznymi Krajowych Ram Kwalifikacji. Przedstawione propozycje struktury efektów wymagają dopracowania. Szczególnie dotyczy to potrzeby rozwinęcia elementów wiedzy, a także lepszego wpisania pozostałych grup elementów w ustalenia ujęte rozporządzeniem MNiSzW.

Podkreślenia wymaga złożoność problemu wypracowania właściwych efektów kształcenia dla kierunku *gospodarka przestrzenna*. Z uzyskanych podczas wizytacji informacji wynika, że Władze Wydziału są zdeterminowane podtrzymać przyjęte robocze uzgodnienia w gronie uczelni publicznych prowadzących studia na kierunku *gospodarka przestrzenna* w zakresie trój-obszarowości kierunku, czyli uwzględnieniu w programie kształcenia wiedzy i umiejętności w zakresie: nauk społecznych, nauk technicznych, nauk przyrodniczych/rolniczych i leśnych. To też sprawia, iż struktura efektów kształcenia odzwierciedlać musi właściwe proporcje poszczególnych obszarów. W wersji zaprezentowanej w *Raporcie samooceny* trudno jednak uznać przedstawione efekty za wyczerpujące wspomnianą deklarację. Ponadto, w przypadku wieloobszarowości nasuwa się potrzeba zdefiniowania proporcji pomiędzy grupami efektów z danych obszarów. Warto zauważyć, że wiązać się to będzie z wyceną wskaźników dotacji ministerialnych. Między innymi, w zbyt skromnym zakresie przedstawione efekty uwzględniają ustalenia dotyczące kształcenia prowadzącego do uzyskania kompetencji inżynierskich zawarte w rozporządzeniu

Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (zał. 9 rozporządzenia).

Wizytowany kierunek nie prowadzi obecnie monitoringu absolwentów stąd trudno potwierdzić tezę, że mają oni wpływ na efekty kształcenia.

Przyporządkowanie poszczególnych przedmiotów do zaprojektowanych wstępnie efektów jest logiczne i uwzględnia też wspomnianą wielkoobszarowość kierunku *gospodarka przestrzenna*. Udostępnione karty przedmiotów zarówno podstawowych, jak i kierunkowych pozwalają stwierdzić, że proces dydaktyczny realizuje minimum programowe i realizuje również zawarte w ogólnikowym opisie cechy sylwetki absolwenta. Wątpliwości mogą jednak budzić karty niektórych przedmiotów. Wydaje się, że dopracowania wymaga np. program przedmiotu *Planowanie przestrzenne i Gospodarka przestrzenna* (tematy szczegółowe w wielu z tych przedmiotów się pokrywają).

Należy podkreślić, że w dalszym doskonaleniu przedstawionych efektów kształcenia konieczna jest koncentracja na właściwej ich kompozycji, odpowiadającej wizji sylwetki absolwenta, antycypującej spodziewane wyzwania praktyki i przyjęte kierunkowe ramy kwalifikacji (wiedza, umiejętności, kwalifikacje). Wyznacznikiem w tym względzie w ograniczonym zakresie powinny być natomiast obecnie realizowane plany studiów i programy kształcenia.

Do poszczególnych zajęć na kierunku *gospodarka przestrzenna* (wykłady, ćwiczenia, przedmioty do wyboru) przygotowane zostały „karty przedmiotów”. W udostępnionej dokumentacji (zał. 4 *Raportu samooceny*) nie zamieszczono spisu wszystkich przedmiotów. Wydaje się, że w dołączonej dokumentacji występują braki. Nie podaje się karty dla praktyk zawodowych czy praktyk dyplomowych. Brakuje również karty dla *Pracowni inżynierskiej*. Nie ma także kart niektórych przedmiotów do wyboru.

Udostępnione karty przedmiotów mają charakter tradycyjny, wskazuje się w nich wszystkie podstawowe informacje z tym, że programy poszczególnych przedmiotów są często bardzo ogólne mimo, że wymiar godzinowy przedmiotów jest obszerny (np. *Prawoznawstwo i Prawne uwarunkowania gospodarki przestrzennej* 14 tematów na 45 godzin wykładu, tytuł przedmiotu niezgodny z tematem podanym w planie studiów). Przykładów zbyt ogólnikowo zarysowanych treści przedmiotów jest więcej (np. *Planowanie przestrzenne na terenach wiejskich*, 45 godzin wykładu i 45 godzin ćwiczeń realizuje właściwie 9 tematów na wykładzie i 4 tematy na ćwiczeniach). Mimo tak dużego wymiaru godzin dla tego przedmiotu nie podaje się ani celu zajęć ani spodziewanych efektów. W karcie przedmiotu zawarto tylko zalecaną literaturę bez podania miejsca wydania i roku wydania we wskazywanych dla studenta materiałach.

Niektóre karty przedmiotów ujmują zwięźłą charakterystykę efektów z podziałem na: wiedzę, umiejętności, kompetencje społeczne, z jednoczesnym przypisaniem tych elementów do opracowanych kierunkowych efektów kształcenia. Należy zauważyć niejednolite ujęcia w tym względzie. W niektórych wymienia się jedynie symbole kierunkowych efektów realizowane w danym przedmiocie, bez wskazania konkretnych efektów danego przedmiotu. Tylko w niektórych kartach pojawia się informacja o wymaganym poziomie wiedzy do zaliczenia (w procentach). W karcie dla „Seminarium dyplomowego” nie ma odwołania do kierunkowych efektów kształcenia. Wskazane byłoby ponadto:

- nieco bardziej konkretne ujęcie metod oceny. Niektóre karty ograniczają się do stwierdzenia: „sprawdzian pisemny”,
- podawanie literatury przedmiotu z rozróżnieniem „podstawowa”, „uzupełniająca”.

Karty przedmiotów powinny zostać udoskonalone po ostatecznym przyjęciu kierunkowych efektów kształcenia i przyjęciu jednolitego wzorca sylabusu, w którym należy uwzględnić określenie minimalnych wymagań na ocenę dostateczną.

Efekty kształcenia zgodne z Krajowymi Ramami Kwalifikacji w czasie wizytacji były w trakcie przygotowywania. Będą one obowiązywały od października 2012 r.

Karty poszczególnych przedmiotów (z planowanymi tematami zajęć, literaturą podstawową i zalecaną oraz wymaganiami na zaliczenie przedmiotu) są udostępniane studentom na pierwszych zajęciach. Plan zajęć oraz zestaw kart przedmiotów jest również dostępny na stronie internetowej Wydziału Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji, a także w dziekanacie. Program studiów został skonkretyzowany przez wskazywanie efektów kształcenia. Studenci (według informacji uzyskanej w trakcie spotkania ze studentami w czasie wizytacji) potrafią wskazać kompetencje i umiejętności, które nabywali podczas studiów z zastrzeżeniem, że brakuje większego nacisku na zajęcia o charakterze praktycznym i zgodnym z potrzebami organizacji zawodowych.

2). Ocena czy efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji

Przygotowane programy nauczania, plany studiów i karty przedmiotów pozwalają stwierdzić, że koncepcja kształcenia jest zgodna ze standardem (2007) i pozwala weryfikować zakładane w koncepcji kierunku *gospodarka przestrzenna* efekty kształcenia.

Zaprezentowaną wersję efektów kształcenia należy ocenić pozytywnie, aczkolwiek wymagają one udoskonalenia, w tym rozwinięcia, zwłaszcza w odniesieniu do wiedzy, a także do konkretnych umiejętności inżynierskich. Z uzyskanych podczas wizytacji informacji wynika, że odpowiednie działania w tym względzie będą podejmowane. Sformułowania ujmujące poszczególne elementy efektów są wystarczająco jasne, powiązane ze standardem kształcenia i sylwetką absolwenta. Zakładane cele kształcenia oraz cechy absolwenta (wiedza i umiejętności) są zgodne ze wskazaniem standardu dla kierunku *gospodarka przestrzenna*, a zaplanowane zajęcia dydaktyczne świadczą, że będą one osiągane, a także weryfikowane.

Na ocenianym kierunku stosuje się tradycyjny system oceny efektów kształcenia (zaliczenia, egzaminy, projekty, zaliczenia praktyk, prace dyplomowe, egzamin końcowy), który umożliwia weryfikację zakładanych celów na każdym z etapów kształcenia studenta. System umożliwiający pełną ocenę efektów wiedzy, umiejętności i kompetencji jest w trakcie przygotowywania i można spodziewać się, że będzie działał od października 2012

3). Analiza i ocena systemu weryfikacji efektów kształcenia

Efekty kształcenia weryfikowane są poprzez system egzaminów i zaliczeń poszczególnych zajęć dydaktycznych. Z udostępnionych informacji i planów zajęć wynika, że efekty kształcenia – w ramach aktualnie realizowanego planu zajęć przygotowanego zgodnie z wymogami obowiązującego standardu dla kierunku *gospodarka przestrzenna* – są realizowane przynajmniej przez jedną formę zajęć dydaktycznych i weryfikowane obligatoryjnym zaliczeniem bądź egzaminem. Efekty końcowe kształcenia weryfikowane są przez pracę inżynierską (ocenianą przez dwóch recenzentów) oraz egzamin dyplomowy przed komisją.

Zmodyfikowany i w pełni spójny system weryfikacji efektów kształcenia uwzględniający efekty wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wymaga dopracowania, a udostępnione w trakcie wizytacji informacje pozwalają stwierdzić, że będzie on w pełni działał od następnego roku akademickiego.

Dla przedmiotów, w których przewidziane są zajęcia ćwiczeniowe organizowane są prace przejściowe (sprawdziany). Główne funkcje sprawdzania efektów przypisuje się egzaminom końcowym z danych przedmiotów. Podczas wizytacji bliższej analizie poddano prace przejściowe i egzaminacyjne następujących pięciu przedmiotów: *Podstawy gospodarki*

przestrzennej, Planowanie przestrzenne, Projektowanie urbanistyczne z rewitalizacją obszarów zurbanizowanych, Statystyka, Ekonomia. Ustalenia są następujące:

- Sposoby sprawdzania efektów kształcenia w ramach poszczególnych przedmiotów są różne, ale prowadzące w finale do obiektywnych w zasadzie ocen.
- Pewne wątpliwości wiążą się ze sprawdzianami typowo opisowymi, gdzie zakres uznaniowości zawsze jest znaczący.
- Efekty kształcenia w formie zajęć ćwiczeniowych podlegają wielokrotnym sprawdzianom.
- Szczególnie interesujące wydaje się różnicowanie procedur i metod w ramach danego przedmiotu. Przykładem są kolokwia z ćwiczeń *Planowania przestrzennego*. W 2011 roku zorganizowane zostały dwa kolokwia z ćwiczeń z tego przedmiotu. W pierwszym sformułowano test wyboru; w drugim postawione zostały trzy tematy do krótkiego opisu. Jedno z nich dotyczyło dokładnie procedur planowania przestrzennego. Dwa kolejne ujmowały bardziej specjalistyczne pytania wiążące się z projektami przestrzennymi. W teczce dokumentującej proces zaliczania przedmiotu znajdują się również prace projektowe i szkice przestrzenne. Podobne zróżnicowania procedur i metod dotyczą zaliczania przedmiotu *Projektowanie urbanistyczne z rewitalizacją obszarów zurbanizowanych*.
- Rozkład ocen stawianych na egzaminach i sprawdzianach na ogół jest zróżnicowany. Spośród bardziej szczegółowo analizowanych przedmiotów znajdowano jednak wyniki z wyraźnie asymetrycznym rozkładem z przesunięciem ku wysokim ocenom (*Statystyka, Projektowanie urbanistyczne z rewitalizacją z obszarów zurbanizowanych*).

Proces dyplomowania rozpoczynają seminaRIA dyplomowe (66 godzin zajęć w semestrze VI i VII). Z przedstawionej „karty przedmiotu” wynika, że ich główną funkcją są dyskusje przygotowywanych prac inżynierskich, w tym sukcesywne referowanie kolejnych fragmentów prac. W trakcie przygotowywania prac dyplomowych studenci studiów stacjonarnych uczestniczą w tzw. „pracowni inżynierskiej”. Tematy prac są ustalane dla danego roku akademickiego przez promotora i zatwierdzane przez Dziekana Wydziału. Wykaz tematów proponowanych przez promotorów znajduje się na stronie internetowej Wydziału.

Z udostępnionego wykazu tematów prac inżynierskich realizowanych w latach 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012 na kierunku *gospodarka przestrzenna* analizie poddano 176 tematów prac. Z analizy wynika, że tematy prac mieszczą się w kanonie subdyscypliny *gospodarka przestrzenna* (treści związane z dziedziną nauk ekonomicznych: ekonomia, nauki o zarządzaniu, finanse), ale nie można ich zakwalifikować do prac inżynierskich (mogą to być natomiast prace licencjackie z zakresu gospodarki przestrzennej). Z wykazu 176 tematów prac traktowanych jako inżynierskie zidentyfikowano 10,8% tytułów, które nie kwalifikują się do uzyskania tytułu inżyniera, np. *studium demograficzne gminy x ..., marketing terytorialny gminy x ..., polityka budżetowa gminy x ..., współpraca międzynarodowa miasta x ..., strategia rozwoju turystyki gminy x ..., strategia rozwoju miasta x ...*).

Wewnętrzny system jakości kształcenia powinien zapewnić prawidłowy dobór tematów prac inżynierskich oraz stosowanych metod ich realizacji oraz eliminację takich, w których ładunek wiedzy technicznej jest zbyt mały żeby uzyskać tytuł zawodowy inżyniera.

Studia stacjonarne i niestacjonarnie kierunku *gospodarka przestrzenna* kończą się złożeniem pracy inżynierskiej oraz egzaminem dyplomowym. Regulamin Studiów normuje m.in. procedury wyboru tematu, terminy składania prac inżynierskich, warunki dopuszczenia do egzaminu dyplomowego, a także przebieg egzaminu oraz zasady ustalania ostatecznej oceny na dyplomie. Sprawdzaniem w systemie antyplagiatowym poddaje się jedynie wylosowane prace, w dokumentacji nie znaleziono informacji o wynikach sprawdzenia antyplagiatowego. Stosowane regulacje przeprowadzania egzaminów są przejrzyste i w zasadzie jednoznaczne w rozstrzygnięciach (jedynie formę egzaminu – pisemna, ustna – wybiera Rada Wydziału). Także powoływana dla przeprowadzenia danego egzaminu dyplomowego Komisja może skorygować ostateczny wynik studiów o pół stopnia. Dla każdej pracy przygotowywane są dwie recenzje (promotora i recenzenta), według standaryzowanego formularza (o jakości recenzji w dalszych punktach niniejszego raportu). Na ocenianym kierunku studiów egzamin miał w ostatnich latach formę ustną. Losowane były trzy koperty, a z danej koperty po jednym pytaniu ze zbioru podawanego wcześniej do wiadomości studentów. Dodatkowo zdający prezentował tezy i wyniki swojej pracy. Oceniając zestaw, z którego losowane są pytania na egzaminie dyplomowym należy zauważyć:

- dotyczy on 16 kluczowych dla kierunku przedmiotów, w tym 14 przedmiotów po 10 pytań, jeden przedmiot 6 pytań i jeden przedmiot 7 pytań.
- znacząca jest rozległość efektów kształcenia podlegająca ponownej weryfikacji (wcześniej efekty przedmiotów podlegały już sprawdzeniu poprzez system zaliczeń i egzaminów).

Pozytywnie, szczególnie w zakresie zestawów pytań na egzaminie końcowym, należy ocenić przyjęty system dyplomowania studentów kierunku *gospodarka przestrzenna*.

W odniesieniu do standaryzacji wymagań, zapewnienia przejrzystości i obiektywizmu formułowania ocen przejściowych i końcowych stwierdzić należy, że:

- bez zastrzeżeń należy oceniać proces dyplomowania (patrz powyżej) z uwagą, że należy zapewnić eliminację tematów prac dyplomowych, które nie mieszczą się w zakresie uzyskania tytułu zawodowego inżyniera,
- słabiej należy ocenić standaryzację wymagań i przejrzystość ocen w odniesieniu do niektórych przedmiotów, zwłaszcza wszędzie tam, gdzie wykorzystuje się opisowe formy sprawdzania wiedzy,
- należy postulować wprowadzenie do kart przedmiotów bardziej konkretnych wskazań dotyczących metod oceny, w tym zwłaszcza form sprawdzania efektów kształcenia, a tam, gdzie jest to możliwe wystandaryzowania wymagań.

Z Raportu samooceny wynika, że na kierunku *gospodarka przestrzenna* dwa przedmioty prowadzone są z wykorzystaniem platformy e-learningowej (*blended learning*): *Technologia informacyjna* oraz *Grafika inżynierska*. Dotyczy to jedynie studiów stacjonarnych. Poczynione rozpoznanie podczas wizytacji wskazuje, że w obydwóch przypadkach weryfikacja efektów kształcenia nie odbiega od sposobów realizowanych w innych przedmiotach. Trzeba jednak zauważyć, że jedynie karta przedmiotu *Technologia informacyjna* ujmuje wskazanie: „30 godzin kursu blend learning”. Nie sporządzono jednak rozwinięcia istoty tej formy zajęć.

Skala odsiewu na ocenianym kierunku nie jest niepokojąca. Odsiew jest zauważalny, ale relatywnie nie jest wielki. Rozkład odsiewu w pełni mieści się w logice dyktowanej formą i latami studiów:

- nieco wyższy odsiew dotyczy studiów niestacjonarnych w stosunku do stacjonarnych. Na studiach niestacjonarnych wyższy jest także wskaźnik rezygnacji ze studiów,
- skala odsiewu maleje w miarę przechodzenia do dalszych semestrów.

Dostępność informacji na temat systemu oceny efektów kształcenia, weryfikacji wiedzy i umiejętności, jest w Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu całkowicie wystarczająca. Ogólne ustalenia dotyczące elementów systemu oceny efektów kształcenia ujmują *Regulamin Studiów* w części „Rozdział 9. Zasady rejestracji i zaliczeń”, zwłaszcza §23, a także „Rozdział 22. Egzamin dyplomowy po studiach pierwszego stopnia”. Z poczynionych podczas wizytacji ustaleń wynika, że głównym źródłem informowania studentów o zasadach oceniania efektów kształcenia są pracownicy realizujący proces dydaktyczny. Ujmuje to §23 *Regulaminu Studiów* – „Nauczyciel akademicki na pierwszych zajęciach jest zobowiązany ustalić i podać do wiadomości studentów formy, zasady oraz harmonogram zaliczeń danego przedmiotu, wykaz obowiązującej i pomocniczej literatury, a także godziny konsultacji dostosowane do formy studiów”.

Studenci na spotkaniu podkreślali, że efekty kształcenia są weryfikowane na wizytowanym kierunku w sposób precyzyjny w trakcie roku akademickiego, jak i podczas zaliczeń kończących przedmiot. Protokoły egzaminacyjne i dokumentacja związana z zaliczeniami, jest studentom udostępniana w miarę możliwości w Dziekanacie jak i u wykładowców.

4). *Ocena procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów ocenianego kierunku studiów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a także stopnia zaangażowania tych interesariuszy na kształtowanie struktury efektów kształcenia.*

Z przekazanych w trakcie wizytacji informacji wynika, że nie jest prowadzone systemowo zorganizowane badanie losów absolwentów kierunku *gospodarka przestrzenna*. Także kontakty z absolwentami mają raczej sporadyczny charakter. Niemniej jednak w *Raporcie samooceny* wspomina się, że w procesie przygotowywania koncepcji kształcenia uczestniczą m.in. przedstawiciele absolwentów. Stwierdzenie to zostało podtrzymane w rozmowach odbytych przez Zespół Wizytujący.

Należy jednak zauważyć, że od 2003 roku na Uczelni funkcjonuje Biuro Karier, które wspiera i monitoruje rozwój zawodowy absolwentów. Od maja 2011 roku uczelniane Biuro należy również do ogólnowojewódzkiego projektu czyli *Dolnośląska Sieć Biur Karier*. Uczelnia jest w początkowym stadium ankietyzacji absolwentów, realnie widoczne efekty badań będą miały miejsce w okresie 5 lat. Uczelnia nie prowadziła wcześniej monitoringu losu absolwentów. Formą monitoringu na Wydziale są również praktyki, które mają miejsce już na końcowym etapie studiów. Wydział współpracuje z zarówno z firmami prywatnymi, jak i podmiotami państwowymi. W zamierzeniu analiza praktyk ma być źródłem wiedzy do usprawniania procesu dydaktycznego w celu dostosowania się do potrzeb rynku pracy. W okresie wizytacji Zespołu nie było możliwości ocenienia, czy założenie to jest możliwe do osiągnięcia.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Przyjęty w Uczelni plan studiów spełnia wymogi dotychczas obowiązującego standardu. Plan zajęć jest wystarczająco spójny, kolejność i sekwencja zajęć jest poprawna. Zakładane efekty kształcenia w zakresie treści podstawowych i kierunkowych są realizowane w wystarczającym stopniu, wykaz przedmiotów uwzględnia wszystkie wymagania. Dopracowania wymagają jednak karty niektórych przedmiotów. Brak specjalności ogranicza różnorodność kształtowanych umiejętności. Różnorodność ta była jednak ograniczona obowiązującymi przepisami (standardami). Plan zajęć w wystarczającym stopniu uwzględnia specyfikę kształcenia kierunku *gospodarka przestrzenna* w powiązaniu z rozwojem obszarów nieurbanizowanych.

2) Cele kształcenia programu nauczania są sformułowane w sposób wystarczająco zrozumiały i przejrzysty. Zastosowany sposób postępowania w Uczelni pozwala ogólnie weryfikować etapowe i końcowe efekty kształcenia. Zastosowany system wymaga dopracowania, przedmioty powinny być łączone w moduły kształcenia i dla każdego modułu należy wskazać od następnego roku akademickiego zakładane efekty: wiedza, umiejętności i kompetencje – metody weryfikacji oraz określić szczegółowe wymagania.

Wskazane jest też dopracowanie systemu antyplagiatowego oraz dołączenie do dokumentacji wydruku spełnienia poszczególnych kryteriów cząstkowych/współczynników antyplagiatowych. Należy zwrócić uwagę, że inne uczelnie stosują system antyplagiatowy do każdej pracy dyplomowej, a kryteria dopuszczalnych wartości współczynników antyplagiatowych są bardziej rygorystyczne.

3) System weryfikacji wiedzy jest wystarczająco skonkretyzowany i powszechnie dostępny dla studentów. Wysoko należy ocenić zasady losowania pytań na egzaminie dyplomowym.

Wszystkie oceniane prace były na wystarczająco dobrym poziomie merytorycznym, niektóre z nich nie mieściły się jednak w kanonie prac inżynierskich. Sformułowane drobne zastrzeżenia adresowane do prac i sposobów ich recenzowania nie zmieniają przedstawionej oceny ogólnej.

Konieczne jest zapewnienie zgodności tematów prac inżynierskich z kanonem gospodarki przestrzennej i wykształceniem inżynierskim

4) Uczelnia jest na etapie wdrażania monitoringu losów absolwentów i jeszcze nie jest możliwa ocena wpływu tych badań na poprawę jakości kształcenia na wizytowanym kierunku.

Można stwierdzić, że na obecnym etapie nie ma możliwości pełnej oceny. Tym samym to podkryterium spełnione jest tylko częściowo.

3. Program studiów, a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

1). *Ocena czy realizowany program studiów umożliwi osiągnięcie każdego z określonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, a także uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. W przypadku kierunków, dla których określone zostały standardy kształcenia – również ocena spełnienia wymagań odpowiednich standardów*

W roku akademickim 2011/2012 (*Raport samooceny, luty 2012*) efekty kształcenia dla kierunku osiągnęte przez realizowane plany studiów ocenić można w stosunku do obowiązującego standardu (MNiSzW 2007) i określonej opisowo sylwetki absolwenta kierunku *gospodarka przestrzenna*.

W świetle wymogów ilościowych, w tym koniecznych proporcji pomiędzy różnymi rodzajami zajęć i grupami przedmiotów, realizowane programy w pełni spełniają wspomniane standardy kształcenia. Dotyczy to zarówno studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych. Wskazane w standardzie kwalifikacje absolwenta studiów pierwszego stopnia, inżynierskich są spełnione w stopniu wystarczającym. Opis kwalifikacji absolwenta podany w raporcie samooceny z uwzględnieniem celów i efektów kształcenia wskazuje w zakresie wiedzy siedem elementów, w zakresie umiejętności 11 elementów, a w zakresie kompetencji społecznych aż 12 elementów. Do poszczególnych zakładanych efektów dopasowano przedmioty. Można twierdzić, że przyjęta w Uczelni charakterystyka absolwenta oraz zakładane cele i efekty kształcenia są wystarczająco powiązane z przyjętymi w planie zajęć tematami przedmiotów, a także uwzględniają udział aktywnej formy zajęć (ćwiczenia, laboratoria, ćwiczenia projektowe). W stosunku do obowiązującego standardu ministerialnego dla kierunku, w *Raporcie samooceny* sylwetka absolwenta została wystarczająco pogłębiona. Wydaje się jednak, że zbyt szeroko opisano kompetencje społeczne w stosunku do wiedzy, jaką absolwent wynosi po studiach inżynierskich.

- ocena czasu trwania kształcenia, prawidłowości doboru treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia w celu osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla każdego przedmiotu/modułu, w tym modułu przedmiotów do wyboru, danego poziomu kwalifikacji.

Wymiar godzinowy i liczba planowanych semestrów na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych są adekwatne do wymagań w standardzie i odpowiednie do ogólnie zarysowanych wymagań. Największy udział w planie zajęć mają treści kształcenia kierunkowego (na studiach stacjonarnych 33% zajęć, na studiach niestacjonarnych prawie 35% godzin). Zajęcia do wyboru obejmują na studiach stacjonarnych 21%, a na studiach niestacjonarnych 15% ogółu godzin.

Karty poszczególnych przedmiotów pozwalają tylko w niektórych przypadkach wskazać konkretne efekty kształcenia. Można stwierdzić, że przedmioty kształcenia ogólnego i podstawowego (według standardów) zapewniają wymaganą minimalną wiedzę i umiejętności. W zakresie przedmiotów kierunkowych i przedmiotów fakultatywnych wskazania efektów kształcenia są bardzo zróżnicowane i wymagają dopracowania. Uwaga ta odnosi się także do niektórych przedmiotów kierunkowych takich, jak np.: *Planowanie przestrzenne, Geografia ekonomiczna czy Ekonomika miast i regionów*.

Treści kształcenia określone na podstawie struktury przedmiotów oraz sekwencji logicznej przedmiotów w planie studiów, a także scharakteryzowane na podstawie informacji przedstawionych w kartach przedmiotów prowadzą do następujących wniosków:

- treści kształcenia zakładane w standardzie kształcenia/minimum programowym dla kierunku *gospodarka przestrzenna* są w pełni realizowane;
- dobór treści kształcenia ujawniany głównie rodzajami przedmiotów oraz wymiarem godzin zajęć dydaktycznych potwierdza wspomniane już we wcześniejszych opiniach ukierunkowanie kształcenia w stronę wiedzy i umiejętności dotyczących obszarów wiejskich i leśnych;
- zachowana jest właściwa proporcja pomiędzy zajęciami wykładowymi i ćwiczeniowymi (udział godzin ćwiczeniowych i seminaryjnych wynosi 53%);
- plany studiów nie przewidują żadnych zajęć terenowych (biorąc pod uwagę specyfikę gospodarki przestrzennej, wydaje się to być ułomnością procesu kształcenia);
- liczba godzin zajęć przedmiotów do wyboru (z uwzględnieniem godzin zajęć języków obcych oraz seminarium dyplomowego i wychowania fizycznego) spełnia warunek ich minimalnego udziału w wymiarze 30% łącznej liczby godzin zajęć przeznaczonych na realizację treści podstawowych i kierunkowych według obowiązującego standardu. Dyskusyjny jest zbyt mały udział zajęć do wyboru na studiach niestacjonarnych.

Należy dodatkowo zauważyć, że w rozmowach ze studentami na temat programu kształcenia podnoszone były kwestie relatywnie małego udziału zajęć z wykorzystaniem technik komputerowych, w tym zwłaszcza z wykorzystaniem programów wizualizacji przestrzennej.

Studenci obecni na spotkaniu dobrze odbierali zajęcia z platformy cyfrowej. Uważali, że pozwalają im na bardziej indywidualny charakter nauki, a z drugiej strony podkreślali większe zaangażowanie nauczycieli akademickich.

Wymiar godzinowy dla poszczególnych przedmiotów i form ich realizacji jest wystarczająco powiązany z nakładami pracy na zapewnienie zakładanych efektów kształcenia. Po wyeliminowaniu pojawiających się powtórzeń (widocznych w kartach przedmiotów) wymiar godzinowy zajęć wymagających bezpośredniego udziału pracownika naukowo-dydaktycznego (tzw. zajęcia w sali) będzie mógł być ograniczony na rzecz samodzielnej pracy studenta w Bibliotece, w terenie bądź w dyskusjach np. w Kole Naukowym. Wydaje się, że realnie możliwe będzie ograniczenie godzin zajęć obowiązkowych (w sali) do wymiaru około 2100 godzin na studiach stacjonarnych (wg obecnego planu jest to 2508 godzin), oczywiście po dopasowaniu efektów kształcenia do KRK.

Ocena zgodności przyjętej punktacji ECTS z przepisami ustalającymi podstawowe wymagania

System ECTS w ogólnym zarysie został przygotowany prawidłowo. Liczba punktów jest wystarczająco powiązana z wymiarem godzinowym i nakładem pracy własnej studenta. Należy jednak zaznaczyć, że punktacja ECTS musi być opracowana według nowych standardów wraz z uzasadnieniem i wskazaniem realnej pracy własnej studenta.

Według planu studiów bardzo wysoki wymiar punktów ECTS (po 8 punktów) przyznano wszystkim przedmiotom fakultatywnym nie wskazując czy wszystkie kończą się egzaminem. Można przyjąć, że wynikające z punktacji ECTS ustalenia dotyczące koniecznego nakładu pracy w osiąganiu efektów w ramach poszczególnych przedmiotów nie nasuwają większych wątpliwości. Nieliczne uwagi w tym względzie przedstawiono w kolejnych punktach.

Punktacja ECTS w zasadzie jest zgodna ze wskazaniami ujętymi w standardach kształcenia. Student na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych zdobywa w sumie 210 ECTS. W każdym semestrze studiów stacjonarnych realizowanych jest 30 punktów ECTS. Nieco inaczej jest na studiach niestacjonarnych z uwagi na ich wydłużenie do ośmiu semestrów. Punktów nie przypisano za wychowanie fizyczne (standard dopuszcza wymiar do 2 punktów, ale dopuszczalne jest niewycenianie). Podział punktów między przedmioty kształcenia ogólnego, przedmioty podstawowe i kierunkowe nie budzi wątpliwości. Wątpliwość dotyczy zajęć seminaryjnych, którym przypisano 3 punkty ECTS. Jednocześnie 15 punktów przypisanych zostało zajęciom o nazwie „pracowania inżynierska” (na studiach stacjonarnych), „praca inżynierska” (na studiach niestacjonarnych). Po pierwsze, nie jest jasna aż tak duża rozbieżność punktów pomiędzy tymi dwoma rodzajami zajęć. Jeżeli przyjąć, że obydwa rodzaje wiążą się z przygotowującą pracą dyplomową, to zgodnie ze wskazaniami standardów suma punktów powinna wynosić 15.

Ocena sposobu wykorzystania możliwości stworzonych przez ten system w indywidualizowaniu procesu kształcenia

Z uzyskanych informacji wynika, że wymiana międzynarodowa na ocenianym kierunku jest słabo reprezentowana. Niemniej jednak stworzony system punktacji ECTS stwarza możliwość odbywania części zajęć dydaktycznych w innych uczelniach. Punkty przypisane poszczególnym zajęciom dydaktycznym wydają się z jednej strony dobrze odzwierciedlać

konieczny nakład pracy studenta, z drugiej zaś uwzględniać rangę danego przedmiotu w pakiecie ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia.

Studenci obecni na spotkaniu zwrócili uwagę, że na wizytowanym kierunku proces kształcenia ma charakter z góry narzucony. Indywidualizacja procesu kształcenia jest dosyć ograniczona. Według wypowiedzi studentów formą indywidualizacji są głównie wymiany międzyuczelniane i międzynarodowe. Ale ponieważ na ocenianym kierunku prowadzone są studia pierwszego stopnia, a kształcenie ma charakter bardziej praktyczny, możliwości korzystania studentów z wymiany są stosunkowo małe. Studenci nie podkreślali większego znaczenia wskazywali przedmiotów do wyboru.

- ocena prawidłowości: sekwencji przedmiotów i modułów określonej w planie i programie studiów poszczególnych poziomów kwalifikacji

Rozkład zajęć dydaktycznych w kolejnych semestrach jest w zasadzie prawidłowy. W semestrach początkowych realizowane są przedmioty o treściach bardziej teoretycznych (oprócz przedmiotu „Teoria organizacji i zarządzania”, który jest wykładany w semestrze siódmym). Zauważa się również logiczne następstwo w kolejnych semestrach przedmiotów o treściach wzajemnie powiązanych. Podkreślenia wymaga dokument: *Sekwencje przedmiotów w planie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego stopnia na kierunku gospodarka przestrzenna* zatwierdzony uchwałą Rady Wydziału Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji. Zawiera on wykaz wykładanych przedmiotów wraz z informacją o przedmiotach poprzedzających. Dokument ten jest dostępny na stronie internetowej Wydziału.

- ocena programu i wymiaru praktyk studenckich, terminu ich realizacji oraz doboru miejsc z celami i efektami kształcenia określonymi dla tych praktyk. Ocena systemu kontroli i zaliczania praktyk

Organizację i odbywanie praktyki zawodowej w sposób ogólny ustala Regulamin Studiów. Szczegóły dotyczące odbywania praktyki zawodowej dla kierunku *gospodarka przestrzenna* zawarte są w dokumencie „Zasady odbywania praktyk”. Dokument ten zawiera przede wszystkim:

- ramowy program praktyki zawodowej, w tym cel i zadania praktyki, wzór „Karty tematyki praktyk”, wykaz opracowań koniecznych do wykonania w czasie praktyki, zasady i warunki zaliczenia praktyki, obowiązki studenta związane z organizacją praktyki;
- tematykę praktyki ujętą w sześciu punktach, z rozróżnieniem dwóch wariantów: praktyki w gminie oraz praktyki w firmie.

Analizując zagadnienia, z którymi student musi się zapoznać podczas praktyki zauważa się ich spójność z treściami kluczowych przedmiotów planu studiów (*Podstawy gospodarki przestrzennej, Planowanie przestrzenne, Projektowanie urbanistyczne z rewitalizacją obszarów zurbanizowanych, Strategia rozwoju gminy, Samorząd terytorialny, Prawoznawstwo i Prawne uwarunkowania gospodarki przestrzennej i ochrony środowiska*). Praktyka odbywa się w okresie wakacyjnym po trzecim roku studiów. Wszystkie wymienione przedmioty, których treści są weryfikowane podczas praktyki są realizowane do trzeciego roku włącznie.

- ocena organizacji procesu kształcenia realizowanego w ramach poszczególnych form kształcenia przewidzianych dla danego kierunku, poziomu i profilu studiów w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia

Z dostępnych informacji wynika, że w bieżącym semestrze plany studiów realizowane są przez harmonogramy przewidujące zajęcia dwu- i trzylekcyjne, z wyraźną jednak liczbową dominacją tych drugich, zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych (oprócz pierwszego roku studiów stacjonarnych, gdzie więcej jest zajęć dwulekcyjnych). W odniesieniu do studiów stacjonarnych można byłoby jednak proponować większy udział zajęć o krótszym czasie trwania. Opierając się na harmonogramach bieżącego semestru w zasadzie pozytywnie należy ocenić rozkład dzienny zajęć dydaktycznych. Co prawda na studiach stacjonarnych zauważa się pewną asymetrię obrazowaną większym obciążeniem dydaktycznym roku drugiego. Nie pozostaje to jednak w sprzeczności z następującą po sobie sekwencją treści przedmiotów.

Na studiach niestacjonarnych zajęcia dydaktyczne odbywają się w soboty i niedziele według ustalonego kalendarza zjazdów. Organizacja zajęć na studiach niestacjonarnych uwzględnia w wystarczającym stopniu potrzeby osób pracujących, można ją uznać za prawidłową. Czas trwania zajęć w ramach poszczególnych zjazdów nie jest nadmiernie uciążliwy dla słuchaczy, a przy dobrej organizacji pracy własnej oraz zaangażowaniu studenta stwarza możliwości uzyskania wystarczających kwalifikacji.

- ocena możliwości indywidualizacji procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych czy studentów niepełnosprawnych

Na kierunku *gospodarka przestrzenna* teoretycznie istnieje możliwość realizacji studiów poprzez indywidualną organizację studiów (bez zmiany zakresu programowego) oraz indywidualny plan i program nauczania (który przewiduje możliwość rozszerzania zakresu wyspecjalizowanej wiedzy). W przypadku pierwszej formy decyzję podejmuje Dziekan, w przypadku drugim Rada Wydziału. Z analizy i rozmów przeprowadzonych przez Zespół wynika, że studenci na wizytowanym kierunku nie korzystają z tej możliwości. W opinii studentów indywidualizacja zajęć na kierunku jest teoretycznie możliwa, ale jej realizacja niewystarczająca.

Na wizytowanym kierunku można kształcić studentów niepełnosprawnych ruchowo.

2). Ocena czy zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość

W odniesieniu do obowiązującego jeszcze w tym roku akademickim ocenianego programu kształcenia nie ma podstaw do kwestionowania spójności kształcenia. Program realizuje ustalenia standardów kształcenia z uwzględnieniem specyfiki kształcenia na uczelni Uniwersytet Przyrodniczy, w tym możliwości kadrowych Wydziału oraz całej Uczelni. Aktualne jest natomiast sformułowane wcześniej spostrzeżenie, iż przedstawione kierunkowe efekty kształcenia wymagają rozwinięcia, a w ślad za tym dopracowania wymagają również karty poszczególnych przedmiotów. Problem ten nie ma jednak wpływu na ostateczną ocenę wyników wizytacji. Aktualny program kształcenia dla kierunku *gospodarka przestrzenna* w Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu zapewnia w wystarczającym stopniu wykształcenie zakładanych elementów wskazanych w standardzie dla sylwetki absolwenta. W stosunku do aktualnie obowiązującego standardu dla kierunku *gospodarka przestrzenna* można stwierdzić, że standard ten jest spełniony, a efekty kształcenia i stosowane metody dydaktyczne tworzą wystarczająco spójną całość.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Z przedstawionych w raporcie charakterystyk i ocen dokonanych w trakcie wizytacji wyłania się należyta troska o jakość procesu dydaktycznego. Plany studiów i programy kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna* są zgodne z obowiązującym dotychczas standardem. Realizowany program w zasadzie pozwala uzyskiwać zapowiadane efekty kształcenia zawarte w ogólnej charakterystyce sylwetki absolwenta. Dostępna jest indywidualizacja procesu kształcenia, aczkolwiek – w opinii studentów - w wymiarze zbyt ograniczonym.

2) Przyjęte rozwiązania, formy i stosowane metody dydaktyczne na kierunku *gospodarka przestrzenna* tworzą spójną całość. Przedmioty kształcenia ogólnego i przedmioty treści podstawowych są umiejscowione przed przedmiotami kierunkowymi, realizacja treści niektórych przedmiotów powinny być jednak wyraźniej powiązane ze sobą.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów

1). *Ocena czy struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów oraz ich liczba umożliwiają osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia.*

Kadrę samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych prowadzących zajęcia na omawianym kierunku stanowią cztery osoby. Dwie osoby posiadają stopień naukowy doktora habilitowanego (nauk technicznych i ekonomicznych), dwie osoby tytuł profesorski w zakresie nauk rolniczych.

Struktura posiadanych stopni naukowych pracowników z tytułem doktora jest następująca: 3 osoby posiadają stopień naukowy doktora nauk technicznych, 1 osoba - nauk ekonomicznych, 2 - nauk rolniczych i 1 - osoba nauk przyrodniczych

Specjalności naukowe kadry zaliczonej do minimum kadrowego w zakresie ocenianego kierunku dotyczą przede wszystkim planowania i gospodarowania przestrzennego na terenach gminnych i obszarach wiejskich, polityki gospodarczej i przestrzennej, problemów kształtowania środowiska naturalnego i zrównoważonego planowania przestrzeni obszarów rolnych.

Wśród samodzielnych nauczycieli akademickich, których dorobek mieści się w dziedzinie nauki związanej z ocenianym kierunkiem są osoby zajmujące się bilansem cieplnym i wodnym oraz zagadnieniami melioracji w odniesieniu do szeroko rozumianego planowania przestrzennego.

Kwalifikacje kadry naukowej włączonej do minimum kadrowego dają podstawę do pełnej realizacji zaproponowanego programu studiów o profilu inżynierskim i osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia. Szczególnie odnosi się to do kadry pracowników niesamodzielnych.

Dodatkowo możliwość osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia wzmacniają nauczyciele akademicy nie zaliczeni do minimum kadrowego a prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku.

Poza nauczycielami akademickimi zaliczonymi do minimum kadrowego zajęcia na kierunku *gospodarka przestrzenna* prowadzi 34 nauczycieli akademickich (wraz z lektorami – 7 osób). Ich stopnie i tytuły naukowe mieszczą się przede wszystkim w obszarze nauk technicznych (głównie geodezja oraz architektura i urbanistyka) – 12 osób; nauk rolniczych (agrotechnika i ochrona środowiska) – 4 osoby; ścisłych: matematyka, fizyka – 4 osoby; przyrodniczych – 2 osoby. Specjalności naukowe 4 osób mieszczą się w obszarze nauk społecznych, głównie w dziedzinie ekonomii.

Załącznik nr 5 Nauczyciele akademicki realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Cz. I. minimum kadrowe. Cz. II. pozostali nauczyciele akademicki

2). *Ocena spełnienia przez nauczycieli akademickich wymienionych w minimum kadrowym warunków określonych w przepisach prawa (w tym posiadanie odpowiednich kwalifikacji naukowych i dorobku w danym obszarze wiedzy lub doświadczenia zawodowego, pensum dydaktyczne, wymiar czasu pracy).*

Analiza dorobku naukowego nauczycieli zaliczonych do minimum kadrowego wskazuje, że ich specjalności naukowe umożliwiają realizację założonych efektów kształcenia a zatem zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku.

Ocena czy w minimum kadrowym są reprezentanci każdego obszaru wiedzy, odpowiadającego obszarowi kształcenia oraz czy obejmuje ono reprezentantów dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia

Nauczyciele akademicki zaliczeni do minimum kadrowego reprezentują obszary wiedzy odpowiadające obszarowi kształcenia na wizytowanym kierunku. Specjalności naukowe nauczycieli akademickich zaliczonych do minimum kadrowego mieszczą się w obszarze nauk przyrodniczych (2 osoby), nauk społecznych (3 osoby), nauk rolniczych (3 osoby), nauk technicznych (3 osoby).

Jednoznaczna ocena spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów

Wymagania kadrowe w zakresie minimum kadrowego są w pełni spełnione. Wśród samodzielnych pracowników specjalności naukowe dwóch osób mieszczą się w zakresie ocenianego kierunku tj. polityka gospodarcza i gospodarka przestrzenna oraz zrównoważone planowanie przestrzeni rolniczej. Publikacje dwóch osób mieszczą się w dziedzinie nauki związanej z ocenianym kierunkiem i dotyczą bilansu cieplnego i wodnego w kontekście planowania przestrzennego oraz melioracji i gospodarki wodnej.

Wszyscy pracownicy niesamodzielni (7 osób) posiadają dorobek naukowy z zakresu ocenianego kierunku, głównie odnoszący się do zagadnień planowania i zagospodarowania przestrzennego gmin i obszarów wiejskich z uwzględnieniem kształtowania środowiska wiejskiego.

Ocena stabilności minimum kadrowego (częstotliwości zmian jego składu)

Nauczyciele akademicki zaliczeni do minimum kadrowego zatrudnieni są w Uczelni w pełnym wymiarze czasu. Ze złożonych oświadczeń wynika, że wszyscy wyrazili zgodę na zaliczenie ich do minimum kadrowego na studiach I stopnia *gospodarka przestrzenna* UP we Wrocławiu, w tym dwie osoby tworzą także minimum kadrowe na kierunku *ekonomia* studia I i II stopnia w UE Wrocław oraz na kierunku *gospodarka przestrzenna* w WSZ w Wałbrzychu – studia I stopnia

Stabilność minimum kadrowego nie budzi obaw. Większość osób stanowi minimum kadrowe na ocenianym kierunku studiów od chwili jego uruchomienia. Wszyscy nauczyciele akademicki zostali zatrudnieni przed 2007 rokiem a większość została zatrudniona w Uczelni na podstawie mianowania przed 1990 rokiem. Ponadto Uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy dla 10 nauczycieli akademickich, w tym dla 3 nauczycieli posiadających stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy profesora.

Ocena spełnienia wymagań dotyczących relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiącymi minimum kadrowe a liczbą studentów

Wymagania dotyczące liczby studentów przypadających na 1 nauczyciela akademickiego w grupie tworzących minimum kadrowe są spełnione. Na wizytowanym kierunku relacja między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku jest prawidłowa i wynosi 1: 45.

Ocena prawidłowości obsady zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów: ocena zgodności obszarów nauki, dziedzin i dyscyplin naukowych reprezentowanych przez poszczególnych nauczycieli akademickich ze szczegółowymi efektami kształcenia dla poszczególnych przedmiotów/modułów

Zajęcia dydaktyczne generalnie obsadzone są prawidłowo. Nauczyciele akademicy zaliczeni do minimum kadrowego prowadzą zajęcia zgodne z ich specjalnościami naukowymi, co oznacza możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia w trakcie realizacji poszczególnych przedmiotów.

Pewne wątpliwości budzić może powierzenie zajęć z gospodarki nieruchomościami nauczycielowi akademickiemu, którego publikacje dotyczą przemian środowiska przyrodniczego i kulturowego obszarów wiejskich.

Ogólna ocena hospitowanych zajęć dydaktycznych

Ogólna ocena hospitowanych zajęć jest pozytywna. Zajęcia prowadzone są na dobrym poziomie przy wykorzystaniu właściwych materiałów dydaktycznych i środków audiowizualnych. Wątpliwości może jednak budzić łączenie dwóch grup ćwiczeniowych i wspólne prowadzenie zajęć.

Załącznik nr 6 Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena

3). *Ocena prowadzonej polityki kadrowej i jej spójności z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów:*

- procedura i kryteria doboru oraz weryfikacja kadry dydaktycznej ocenianego kierunku, ich przejrzystości i upowszechnienia

Obok uwzględnienia specjalności naukowych, hospitacje i ankietowanie zajęć, szeroka analiza i dyskusja na temat struktury i zawartości merytorycznej sylabusów są systematycznymi narzędziami weryfikacji kwalifikacji kadry do prowadzenia poszczególnych przedmiotów, a w szczególności przedmiotów do wyboru. Generalnie ocena parametryczna kadry naukowo-dydaktycznej przeprowadzana jest na Wydziale raz na 4 lata, jednak corocznie przyznawane są nagrody dla osób, które mają szczególne osiągnięcia dydaktyczne lub naukowe. Pozwala to premiować osiągnięcia pracowników, w tym także zaangażowanie w procesach kształcenia i pracy dydaktycznej.

Przyjęcia do pracy odbywają się w drodze konkursu. Kryterium podstawowym doboru kadry jest przede wszystkim aktywność naukowa, ale także zagraniczne staże naukowe, kierowanie projektami badawczymi etc. Rada Wydziału Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji Uniwersytetu Przyrodniczego stosuje także punktowe (liczba punktów MNiSzW) kryteria oceny dorobku naukowego. np. osoba ubiegająca się o stanowisko adiunkta musi legitymować się co najmniej 30 punktami. Odpowiednie kryteria formułowane są także w odniesieniu do pracowników samodzielnych.

Pracownicy podkreślali (por. niżej spotkanie z nauczycielami akademickimi), że Uczelnia zachęca do odbywania staży zagranicznych, dofinansowuje publikacje i uczestnictwo w konferencjach. Dość znaczna ilość środków na te cele pochodzi z opłat od słuchaczy Studium Wyceny Nieruchomości. Wszyscy młodzi pracownicy mają możliwość szybkiego rozwoju poprzez udział w grantach i innych formach finansowania badań przez MNiSzW.

Opinie prezentowane przez nauczycieli akademickich podczas spotkania z zespołem oceniającym

Tematyka spotkania z nauczycielami akademickimi koncentrowała się głównie wokół trzech zagadnień.

1) Koncepcja i funkcjonowanie Wydziału w ramach Uniwersytetu Przyrodniczego.

Nauczyciele akademicy wskazywali, że chociaż kierunek *gospodarka przestrzenna*, usytuowany jest na Wydziale Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji, którego zakres kształcenia jest w dużym stopniu techniczny, to jednak w zakresie kadry Wydział jest przygotowany do kształcenia interdyscyplinarnego na ocenianym kierunku. Oznacza to, że kierunek inżynierski *gospodarka przestrzenna* zajmuje właściwe miejsce na tym Wydziale. Dwa kierunki kształcenia na tym Wydziale tj. *gospodarka przestrzenna* i *architektura krajobrazu* tworzą pewną swoistą koncepcję kształcenia i są atrakcyjne dla kandydatów, zwłaszcza tych, którzy nie dostali się na kierunek *architektura*.

2) Specjalizacje naukowe kadry akademickiej

Kadra specjalizuje się przede wszystkim w badaniach dotyczących obszarów wiejskich. Znaczna część publikacji dotyczy dyscypliny nauk ekonomicznych, jednak w badaniach realizowanych w grupach badawczych widoczna jest ich interdyscyplinarność.

3) Problematyka wprowadzenia Krajowych Ram Kwalifikacji

Nauczyciele akademicy podkreślali, że prace nad wpisaniem profilu kształcenia w Krajowe Ramy Kwalifikacji na kierunku *gospodarka przestrzenna* są zaawansowane, czego świadectwem jest przedstawiona wstępna koncepcja w *Raporcie samooceny*. Dostrzegają wiele zalet KRK – mimo znacznej ilości czasu, który poświęcają na dostosowanie aktualnie przyjętych rozwiązań do nowych ustaleń ministerialnych. Przede wszystkim wskazują na możliwość spójnego przedstawienia koncepcji kształcenia na kierunku i weryfikacji niektórych dotychczasowych wykładanych treści przedmiotów. Zwracają przy tym uwagę na uniwersalizm przedmiotu *Planowanie przestrzenne*, który powinien być wykładany na wielu kierunkach, a nie tylko w ramach kierunku *gospodarka przestrzenna*. Podobnie przedmiot *Ekonomia*.

Wydział nie ma samodzielności finansowej.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Struktura specjalności naukowych kadry w pełni umożliwia osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia oraz odpowiada obszarom nauki, w jakich zakłada się kształcenie na kierunku *gospodarka przestrzenna*.

2) Nauczyciele akademicy kierunku *gospodarka przestrzenna* w pełni spełniają wymogi minimum kadrowego.

3) Rozwój naukowy kadry jest w pełni zapewniony.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

- ocena stopnia dostosowania bazy dydaktycznej służącej realizacji procesu kształcenia do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia i zapewniania dostępu do infrastruktury niezbędnej z uwagi na specyfikę kierunku

Wydział Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji dysponuje rozproszoną (w 5 budynkach) bazą dydaktyczną składającą się z 14 sal dydaktycznych (5 sal na 120-180 osób); 3 sale na 50-72 oraz 6 na 18-40 osób). Baza dydaktyczna Wydziału jest systematycznie modernizowana. Ostatnio została wyremontowana i wyposażona w nowoczesny sprzęt sala na 72 osoby.

Ćwiczenia projektowe prowadzone są w Laboratorium Komputerowym Katastru (40 stanowisk), w którym zainstalowany jest program MicroStation do nauki rysunku technicznego i planistycznego oraz system STRATEG gromadzący i zarządzający informacjami przestrzennymi w jednostkach samorządu terytorialnego. Studenci mogą korzystać w ramach pracy własnej z laboratorium w okresie, gdy nie odbywają się zajęcia dydaktyczne. Laboratorium to jest jednak bardzo intensywnie wykorzystywane dla prowadzenia zajęć dydaktycznych. Studenci w czasie spotkania z Zespołem oceniającym podkreślali konieczność zwiększenia ich dostępu do pomieszczeń z odpowiednim oprogramowaniem.

Studenci mają całodzienny dostęp do sieci internetowej na korytarzach.

Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego pełni funkcję biblioteki uczelnianej. Zbiory liczą ponad 215 tys. woluminów, w tym: książki (ponad 137 tys.), czasopisma (ponad 78 tys.), zbiory specjalne z zakresu rolnictwa, weterynarii, zootechniki, technologii żywności melioracji i inżynierii środowiska. W Bibliotece działa zintegrowany system biblioteczny ALEPH umożliwiający zamawianie książek, przeszukiwanie zbiorów biblioteki, zgłaszanie zapotrzebowania na książki, sprawdzanie konta czytelnika z dowolnego miejsca po uruchomieniu przeglądarki internetowej. Czytelnia liczy 58 miejsc z 8 stanowiskami komputerowymi (w sumie jest 18 komputerów dostępnych dla czytelników).

Biblioteka ma dostęp do kilkunastu baz danych z nauk przyrodniczych (m.in. Cab, JCR, Ebsco, FSTA, Global Health, Agro, Normy z zakresu budownictwa, Serwis budowlany, Prawo ochrony środowiska, Normy z zakresu przemysłu spożywczego).

W Bibliotece są trzy czytelnie: Czytelnia Ogólna (42 miejsca wyposażona w 2 komputery), Czytelnia Czasopism Bieżących (7 miejsc, 1 komputer) oraz Czytelnia Wydawnictw Informacyjnych z Centrum Obsługi Użytkowników (9 miejsc, 5 komputerów).

Komputery zainstalowane w Bibliotece podłączone są do uczelnianej sieci internetowej, istnieje także bezprzewodowa sieć Wi-Fi.

Zespół oceniający uzyskał od kierownictwa Biblioteki Głównej informację, że orientacyjna liczba tytułów związanych z kierunkiem *gospodarka przestrzenna* liczy około 1700 pozycji zwartych i 27 tytułów czasopism, w tym kilka obcojęzycznych.

Jednostki Wydziału każdego roku zgłaszają zapotrzebowanie na podręczniki dla studentów, które kupowane są z funduszy ogólnouczelnianych. Każdy Wydział dysponuje, wydzielonym z dotacji statutowej, funduszem na ten cel. Ponadto każda katedra dysponuje własną biblioteką, z której korzystają pracownicy naukowo-dydaktyczni i studenci.

Wizytowany Wydział posiada własną bibliotekę i przede wszystkim, ta właśnie biblioteka posiada podstawowy księgozbiór (włącznie z czasopismami) niezbędny dla studentów ocenianego kierunku. Czytelnia liczy kilkanaście miejsc.

W trakcie spotkań podczas wizytacji studenci wypowiadali się pozytywnie na temat infrastruktury lokalowej Uczelni. Ich zdaniem sale wykładowe i ćwiczeniowe są wyposażone

odpowiednio do potrzeb związanych z programem studiów. Zastrzeżenia były kierowane wyłącznie, ale wyjątkowo wyraźnie wobec oprogramowania specjalistycznego dostępnego w pracowniach, jak i do użytku studentów. Główna uwaga była taka, że wizytowany kierunek nie zapewnia dostępu do najbardziej powszechnych i używanych na współczesnym rynku pracy takich programów, jak AutoCAD. W budynkach gdzie odbywają się zajęcia wizytowanego kierunku, jak i w większej części Uczelni zapewniony jest dostęp do bezprzewodowego Internetu. Studenci mogą dodatkowo korzystać z komputerów stacjonarnych znajdujących się w pracowniach informatycznych. Uczelnia posiada własne domy studenckie o wysokim standardzie, a także stołówki.

- ocena poprawności doboru instytucji, w których prowadzone są zajęcia praktyczne lub praktyki zawodowe

Praktyka trwa 4 tygodnie, może być odbywana etapowo. Dobór instytucji, w których studenci odbywają praktyki jest oparty w pełni na potrzebach kształcenia w ramach kierunku. W szczególności instytucje, w których studenci odbywają praktyki muszą zagwarantować możliwość przeprowadzenia badań terenowych dotyczących planów zagospodarowania przestrzennego, strategii rozwoju gminy, działań na rzecz rozwoju lokalnego etc.

Kontrolą praktyk zajmuje się pełnomocnik Dziekana ds. Praktyk. Ze strony instytucji opiekę sprawują opiekunowie praktyk. Studenci zwykle sami poszukują miejsca odbywania praktyki. Przygotowany dla kierunku Ramowy program praktyki zawodowej (obejmujący np. zapoznanie się z opracowaniem studium stanu wybranych zagadnień dla potrzeb planu miejscowego, czy też z procesem wydawania decyzji administracyjnych w zakresie gospodarki przestrzennej), odpowiadający treściom kształcenia gwarantuje, że dobór instytucji do praktyk jest właściwy.

Student, aby zaliczyć praktykę musi przedstawić zaświadczenie o odbyciu praktyk ale także sporządzić sprawozdanie. Opinia uzyskana od przedsiębiorstwa o stopniu zrealizowania praktyki jest także elementem zaliczenia.

- ocena spójności planowanego rozwoju ocenianego kierunku z rozwojem infrastruktury, . Ocena polityki finansowej uczelni i jednostki w tym zakresie

Infrastruktura dydaktyczna jest wystarczająca dla prowadzenia zajęć na kierunku. Istnieje jednak potrzeba utworzenia specjalnej pracowni na potrzeby kierunku *gospodarka przestrzenna*. Rozproszenie bazy w różnych budynkach jest pewnym utrudnieniem zarówno dla studentów, jak i dla kadry. Wydział nie posiada samodzielności finansowej.

- ocena przystosowania infrastruktury dydaktycznej do potrzeb studentów niepełnosprawnych

Infrastruktura dydaktyczna nie jest w pełni przystosowana dla potrzeb studentów niepełnosprawnych i trzeba ten problem rozwiązać w jak najkrótszym czasie. Infrastruktura ta ułatwia jedynie przemieszczanie się studentom niepełnosprawnym ruchowo.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego: znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Infrastruktura dydaktyczna w znaczącym stopniu pozwala na realizację zakładanych efektów kształcenia.

Jednostka dysponuje właściwą infrastrukturą dydaktyczną i naukową zapewniającą realizację zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzenia badań naukowych. Wizytowany kierunek powinien zapewnić większy dostęp do najbardziej powszechnych i używanych na

współczesnym rynku pracy programów cyfrowych. Zwracali na to uwagę studenci podczas odbytego z nimi spotkania.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

- ocena wpływu prowadzonych w jednostce badań naukowych na realizowany proces dydaktyczny

W latach 2007-2011 na Wydziale realizowanych było sześć projektów badawczych finansowanych ze środków UE, 34 grantów własnych, 24 grantów promotorskich i 1 grant celowy. Wyniki uzyskane podczas realizacji projektów wykorzystywane są w treściach kształcenia przedmiotów wykładanych na kierunku *gospodarka przestrzenna*.

Na wizytowanym kierunku funkcjonuje od 2006 roku **Studenckie Koło Naukowe Gospodarki Przestrzennej**. Wydział zapewnia wsparcie merytoryczne w działalności, jak również wsparcie finansowe i lokalowe. Studenci uczestniczą i organizują konferencje naukowe oraz spotkania z naukowcami i przedstawicielami uznanymi w środowisku zawodowym. Studenci mają możliwość publikowania artykułów w periodykach Wydziału i Uczelni (debiuty). Warte podkreślenia jest zaangażowanie koła w projekty koncepcyjne miasta Wrocławia, jak np. przystosowanie przestrzeni wrocławskiego ZOO i Ogrodu Botanicznego do potrzeb osób niepełnosprawnych.

- ocena wpływu współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami lub instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego na proces dydaktyczny

Uczelnia ma podpisane dwustronne umowy o współpracy naukowej w ramach umów rządowych z Uniwersytetem w Pretorii, Uniwersytetem w Rostocku, uczestniczy także w realizacji projektu UE EQUAL.

Współpracę naukową z partnerami zagranicznymi w ramach umów dwustronnych prowadzi m.in. z: Research Institute for Knowledge Systems RIKS w Maastricht (Holandia); Wydziałem Środowiska i Gospodarki Wodnej Łotewskiego Uniwersytetu Rolniczego w Jelgawie (Łotwa), Hayamg University w Seoulu, Centre for Integrated Assessment and Sustainable Development ICIS przy Maastricht University.

W ramach tej współpracy w 2011 roku wyjechało 25 nauczycieli (w tym 11 pracowników Katedry Gospodarki Przestrzennej), a przyjechało 29.

W roku akademickim 2010/2011 w ramach ERASMUSA wyjechało 9 studentów kierunku *gospodarka przestrzenna*, a przyjechało 12.

Należy podkreślić, że Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu szczególną wagę przywiązuje do uczestnictwa w edukacyjnych programach międzynarodowych (TEMPUS, ERASMUS, LEONARDO da VINCI, CEEPUS) dzięki czemu ułatwiona jest realizacja założeń procesu Bolońskiego. W 2003 roku Wydział otrzymał wyróżnienie od Komisji Europejskiej za realizację programu dotyczącego punktów kredytowych, a podział na studia pierwszego i drugiego stopnia rozpoczął już w 1998 roku, jeszcze przed podpisaniem Deklaracji Bolońskiej. Korzyści ze współpracy międzynarodowej w ramach kontaktów dydaktycznych są więc dla Uczelni znaczące. To przede wszystkim możliwość doskonalenia własnych programów i technik nauczania, a także poznanie odmienności międzykulturowych wpływających na zasady kształcenia. Te ostatnie mają istotne znaczenie w przypadku kształcenia na ocenianym kierunku studentów obcokrajowców.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego: wyróżniająca

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Badania naukowe prowadzone na Wydziale oraz współpracę międzynarodową w zakresie dydaktyki w ramach kierunku *gospodarka przestrzenna* Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu należy ocenić bardzo wysoko.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

1). *Ocena czy zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Ocena czy nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów. Ocena zasad ustalania wielkości rekrutacji - uwzględnienie związku liczby rekrutowanych studentów z potencjałem dydaktycznym jednostki i jakością kształcenia*

Zasady rekrutacji każdorazowo regulowane są uchwałą Senatu Uczelni. Analizowana treść ustaleń w tym względzie dotyczących roku akademickiego 2011/2012 prowadzi do wniosku, że:

- zasady rekrutacji są precyzyjne i uwzględniające grupy kandydatów o różnym statusie (np. obywatele polscy i osoby nie będące polskimi obywatelami, nowa i stara matura, itd.)
- podstawą przyjęć jest liczba uzyskanych punktów ustalana na podstawie jasno sformułowanego algorytmu, uwzględniającego wyniki egzaminu maturalnego,
- limity miejsc respektują kadrowe i lokalowe możliwości Wydziału.

2). *Ocena czy system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są wystandaryzowane*

System oceny osiągnięć jest przejrzysty, a wymagania są częściowo wystandaryzowane. Wystandaryzowanie ocen jest lepsze w odniesieniu do efektów końcowych (egzamin dyplomowy) niż w odniesieniu do oceny efektów etapowych. Zapisy wymagań określone w kartach przedmiotów są bardzo słabo określone, a tym samym prowadzący przedmiot określa je w trakcie początkowych zajęć. Studenci w trakcie spotkania podczas wizytacji Uczelni nie skarżyli się na nieprawidłowości przyjętych rozwiązań.

3). *Ocena możliwości mobilności studentów stworzonych poprzez strukturę i organizację programu ocenianego kierunku. Ocena działań wspierających mobilność studentów, w tym związanych z popularyzacją wiedzy na temat systemu ECTS, i ułatwiania studentom wykorzystania możliwości stwarzanych przez ten system zarówno w kraju jak i za granicą*

Uniwersytet Przyrodniczy uczestniczy w edukacyjnych programach międzynarodowych takich jak TEMPUS, ERASMUS, LEONARDO da VINCI czy CEEPUS. Z roku na rok zwiększa się liczba studentów biorących udział w programie LLP Erasmus. Niezbędnych informacji na temat programu oraz pomocy w załatwieniu formalności udziela studentom koordynator wymiany. Studenci na spotkaniu potwierdzili, że Uczelnia promuje i wspiera mobilność w trakcie studiów, oraz że nie mają problemów z informacjami na temat liczby punktów ECTS odnoszonych do poszczególnych przedmiotów.

Ocena wpływu współpracy międzynarodowej prowadzonej przez jednostkę na możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

Współpraca międzynarodowa w zakresie dydaktyki dotyczy głównie międzynarodowej mobilności studentów, która jest jednak ograniczona na ocenianym kierunku. Doświadczenia studentów mogą i są pośrednio wykorzystywane (w ramach dyskusji w trakcie np. seminariów dyplomowych) do doskonalenia procesu kształcenia. Nie prowadzi się badań naukowych z udziałem studentów na poziomie międzynarodowym.

4). *Ocena systemu opieki naukowej i dydaktycznej nad studentami ocenianego kierunku studiów, w tym wspomagania studentów w procesie uczenia się: bez udziału nauczycieli akademickich oraz z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość*

Opieka naukowa i dydaktyczna nad studentami ocenianego kierunku w Uczelni jest wystarczająca. Oferowane konsultacje przez pracowników naukowo-dydaktycznych prowadzących poszczególne przedmioty (szczególnie w odniesieniu do pisemnych projektów, prac zaliczeniowych) są doceniane przez studentów. Pracownicy zapewniają wsparcie w trakcie przygotowywania prac dyplomowych, a także merytoryczną dyskusję nad rozwiązywaniem problemów naukowych podejmowanych w Studenckim Kole Naukowym. W Uczelni nie prowadzi się kształcenia na odległość

Ocena kompletności informacji zawartych w programach przedmiotów i ich przydatności studentom w procesie uczenia się. Ocena przydatności zalecanych materiałów dydaktycznych do realizacji zakładanych celów i efektów kształcenia

Studenci obecni na spotkaniu w trakcie wizytacji podkreślali, że informacje zawarte w sylabusach pokrywają się z tematyką zajęć i są przydatne w procesie uczenia się. Karty przedmiotów dołączone w załączniku 4 *Raportu samooceny* zawierają także informacje o materiałach dydaktycznych oraz uzupełniających dla większości przedmiotów. Wykaz tych materiałów jest wystarczający i można ocenić, że jest także przydatny dla studentów w trakcie przygotowywania się do zajęć oraz do zaliczenia. W dokumentacji występują nieliczne przypadki, gdzie podaje się, że materiały te zostaną podane w terminie późniejszym (np. przedmiot *Ekonomiczne aspekty planowania przestrzennego*, 8 ECTS, 45 godzin wykładu i 45 godzin ćwiczeń).

Ocena mechanizmów motywujących studentów do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia i ich skuteczności

Stosowany w Uczelni system motywacji studentów do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia na ocenianym kierunku ma charakter zunifikowany, niestety nie stosuje się żadnych rozwiązań, które mogłyby uwzględnić specyfikę kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna* (rozwiązaniem takim mogłoby być *port folio* studenta, na podstawie którego na ostatnim semestrze zajęć przyznaje się dodatkową premię). System motywacji ocen, jakie uzyskują studenci w trakcie zaliczania przedmiotów jest powiązany z systemem stypendialnym. Istotnie wspiera się finansowo udział studentów w badaniach naukowych SKN, a także ich wyjazdy na ogólnopolskie studenckie konferencje naukowe.

Ocena zakresu opieki materialnej i socjalnej oferowanej studentom ocenianego kierunku studiów

Przyznawanie świadczeń pomocy materialnej odbywa się na podstawie *Regulaminu przyznawania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu* przewidującego wszystkie rodzaje świadczeń pomocy materialnej przewidziane w art. 173 ust. 1 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Podział dotacji ze środków funduszu pomocy materialnej odbywa się z poszanowaniem art. 174 ust. 2 ustawy, a proporcje podziału między stypendiami są zgodne z art. 174 ust. 4 ustawy. Na spotkaniu studenci chwalili sposób przyznawania świadczeń i uznali go za przejrzysty.

Przyznawaniem pomocy materialnej na Wydziale zajmuje się Komisja Stypendialna oraz Odwoławcza Komisja Stypendialna powoływane zgodnie z art. 177 ust. 3 Ustawy. Decyzje zawierają wszystkie elementy przewidziane w Kodeksie Postępowania Administracyjnego. Studenci wizytowanego kierunku znają zasady przyznawania pomocy materialnej, a wszelkie niezbędne informacje mogą uzyskać w dziekanacie i samorządzie studenckim.

Ocena działalności uczelni/jednostki wspierającej rozwój zawodowy, kulturowy i społeczny studentów

Na Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu prężnie działa ogólnouczelniany Samorząd Studentów. Studenci mają również swoich przedstawicieli na poziomie wizytowanego Wydziału.

Członkowie organów samorządu pozytywnie ocenili relacje samorządu z władzami zarówno Wydziału jak i Uczelni. Podkreślano, że kontakt z władzami umożliwia im skuteczną i efektywną działalność na rzecz studentów i całego środowiska akademickiego.

Samorząd Studentów na szczeblu wydziałowym dysponuje pokojem i ma zapewnione zaspokojenie podstawowych potrzeb biurowych. Na spotkaniu studenci pochwalili swoich reprezentantów.

Na poziomie Uczelni Samorząd organizuje życie kulturalne w formie imprez takich, jak Juwenalia, Połowinki, Otrzęsiny czy przygotowuje różnego rodzaju warsztaty i spotkania zawodowe.

Studenci zgodnie ze Statutem Uczelni załącznik 6 § 2 art. 1 ust. 1 i z poszanowaniem ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* art. 161 ust. 1 i 2 przez swoich przedstawicieli wyrażają opinię w kwestii planów studiów i programów nauczania uchwalanych przez Radę Wydziału. Przedstawiciel Samorządu uczestniczy w pracach Komisji Programowej.

Zarówno w Radzie Wydziału wizytowanego kierunku jak i Senacie Uczelni co najmniej 20% składu tych organu to studenci i doktoranci, co jest zgodne z wymogami ustawy *Prawo o Szkolnictwie Wyższym*. W trakcie dyskusji z władzami Wydziału uzyskano informacje, że studenci są wystarczająco aktywni w pracach Komisji Programowej, a także w trakcie obrad Rady Wydziału.

Opinie studentów prezentowane podczas spotkania z zespołem oceniającym

W spotkaniu brało udział ponad 100 studentów ze wszystkich lat studiów. Studenci pozytywnie odnieśli się do systemu opieki naukowej i dydaktycznej.

Wykładowcy są dostępni na dyżurach, które odbywają się regularnie i terminowo. W opinii studentów władze dziekańskie pozostają do dyspozycji studentów i reagują bezzwłocznie na jakiegokolwiek pojawiające się problemy.

Wątpliwości nie budzi organizacja studiów. Harmonogram zajęć jest optymalnie rozplanowany i pozwala na dobrą organizację dnia. Studenci poinformowali, że harmonogram zajęć rzadko ulega zmianom, a niezbędne informacje na ten temat odpowiednio wcześniej pojawiają się na stronie internetowej.

Bardzo częstą uwagę na spotkaniu ze studentami był zbyt „humanistyczny” charakter części zajęć i zbyt mało warsztatów praktycznych, a także słabe przygotowanie do obsługi najpopularniejszych cyfrowych programów specjalistycznych.

Słabo oceniane były również praktyki, które zdaniem większości studentów nie wnoszą wiele do procesu nauczania a wiedza, którą z niej wynoszą nie przydaje się w dalszej karierze naukowej i zawodowej.

Czas pracy administracji Uczelni studenci uznali za dostosowany do ich potrzeb. Niezwykle wysoko oceniono poziom merytoryczny, kompetencję i kulturę pracowników administracyjnych Uczelni.

Uczelnia prowadzi czytelną politykę naliczania oraz pobierania opłat za świadczone usługi edukacyjne, co studenci potwierdzili na spotkaniu. Zasady odpłatności za studia określają odpowiednie zarządzenia rektora oraz umowy o świadczenie usług edukacyjnych. Umowy zawierane przez Uczelnię ze studentami nie zawierają klauzul analogicznych do klauzul uznanych przez UOKiK za niedozwolone.

Bardzo dobrze oceniono bazę sportową i socjalną Uczelni. Studenci pozytywnie wypowiadali się o procesie nauczania języków obcych i mobilności w ramach programu Erasmus. Z zastrzeżeniem, że większość nie ma możliwości brania w nich udziału ze względu na zbyt krótki okres studiów pierwszego stopnia.

Ocena poziomu zadowolenia z systemu opieki naukowej dydaktycznej i materialnej oraz sposobu rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków zgłaszanych przez studentów

Na wizytowanym kierunku zapewnia się odpowiednią opiekę naukową, dydaktyczną i materialną nad studentami. Skargi i wnioski składane przez studentów są rozpatrywane zgodnie z wymogami prawnymi i bez zbędne zwłoki.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Zasady rekrutacji są precyzyjne i nie dyskryminują żadnych kandydatów, limity miejsc na kierunek respektują kadrowe i lokalowe możliwości Wydziału.

2) Ocena osiągnięć studentów jest częściowo wystandaryzowana i wystarczająco przejrzysta. Pozytywnie można ocenić system ocen efektów końcowych, natomiast system ocen efektów częściowych powinien być doprecyzowany.

3) Według opinii studentów stosowany program studiów na kierunku zapewnia mobilność studentów i wymianę międzynarodową. Wiedza na temat ECTS jest wystarczająca, system ten umożliwia wymianę międzynarodową, która jednak jest ograniczona liczbą semestrów zajęć (pierwszy i drugi semestr wymaga dużych nakładów pracy w kraju, siódmy i ewentualnie szósty musi być zarezerwowany na zebranie materiałów i przygotowanie pracy inżynierskiej).

4) Opieka naukowa i dydaktyczna jest całkowicie wystarczająca. Mechanizmy motywujące studentów do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia powinny być bardziej zindywidualizowane i dopasowane do specyfiki kierunku *gospodarka przestrzenna*. System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia.

8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

1). *Ocena działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Ocena przejrzystości struktury zarządzania procesem dydaktycznym na ocenianym kierunku studiów, a także systematyczności i kompleksowości przeprowadzanych ocen i analiz osiąganych efektów kształcenia, stanowiących podstawę doskonalenia programu kształcenia tj. efektów kształcenia, programu studiów oraz metod jego realizacji*

Od grudnia 2006 roku w Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu wdrożony jest System Zarządzania Jakością na zgodność z normą PN-EN ISO 9001:2000.

W Uczelni funkcjonuje Uczelniany System Zapewnienia Jakości Kształcenia (USZJK). System został wprowadzony Zarządzeniem Rektora nr 130/2005 z dnia 30 grudnia 2005 roku w związku z realizacją uchwały nr 36/2004 Senatu Uczelni z dnia 23 grudnia 2004 roku dotyczącej systemu oceny jakości kształcenia. Doskonalenie zarządzania i zapewnienie jakości kształcenia zostało zapisane w strategii rozwoju Uczelni. W listopadzie 2007 r. przyznano Uczelni znak QI kategorii ORDER, a także certyfikat jakości ECTS Label uznający wdrażanie systemu punktów kredytowych. Funkcjonowanie wewnętrznego systemu na Wydziale, który realizuje kierunek *gospodarki przestrzennej* zostało w *Raporcie samooceny* opisane ogólnikowo, ale w trakcie wizytacji stwierdzono jego wystarczającą zbieżność z systemem uczelnianym.

System Zapewnienia Jakości Kształcenia obejmuje trzy poziomy działania (poziom uczelniany, poziom wydziałowy oraz poziom jednostek organizacyjnych).

Na poziomie Wydziału Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji struktura zarządzania wewnętrznym systemem zapewniania jakości kształcenia oparta jest o dwie komisje wydziałowe: Komisję Rady Wydziału do Spraw Studenckich i Nauczania oraz Komisję Dziekańską ds. Ankietyzacji Jakości Kształcenia (powołana na 783 posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 23.02.2011 r.). W ramach Wydziału istnieją komisje programowe dla każdego z realizowanych na Wydziale kierunków. Dla kierunku *gospodarka przestrzenna* Rada Programowa została powołana przez Dziekana Wydziału. W skład rady wchodzi: 10 przedstawicieli nauczycieli akademickich oraz przedstawicieli studentów. Brak w składzie przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych – pracodawców oraz brak w składzie Rady przedstawicieli absolwentów, którzy mogliby ocenić realizowany program studiów z punktu widzenia rynku pracy.

Komisja do Spraw Studenckich i Nauczania głównie koordynuje procesy ankietyzacji studentów odnośnie prowadzonych zajęć, procesy hospitacji oraz opracowuje zbiorcze wyniki działań w zakresie oceny jakości kształcenia.

Specjalna dziekańska Komisja ds. Ankietyzacji i Jakości Kształcenia zajmuje się głównie przeprowadzaniem ankietyzacji. Warto odnotować, że proces ten przebiega bardzo sprawnie. Ankietowanych jest znacząca liczba, bowiem Komisja wyposażona jest w elektroniczny sprzęt (rozdawane są wszystkim studentom odpowiednie piloty pozwalające w szybkim tempie odpowiedzieć na postawione w ankiecie pytania). W wyniku zastosowanego rozwiązania udział studentów w ocenie jakości zajęć jest bardzo duży.

Integralną częścią procedur zapewnienia jakości kształcenia są hospitacje zajęć (odpowiedzialni kierownicy katedr i zakładów). Funkcjonuje Wydziałowa Komisja ds. Hospitacji Zajęć, która corocznie przedstawia Dziekanowi i Radzie Wydziału raport.

Stosowane są także procedury wymuszające aktualizowanie sylabusów i przygotowywanie materiałów dydaktycznych. Zastosowane rozwiązania pozwalały dotychczas oceniać zgodność programu kształcenia z obowiązującym standardem oraz ogólnie weryfikować merytoryczną treść przedmiotów.

Synteza wyników ankietyzacji na poziomie Wydziału pociąga za sobą następujące skutki:

- z nienajlepiej ocenianymi przez studentów nauczycielami akademickimi przeprowadzane są rozmowy (przez kierownika Katedry, Dziekana),
- najlepiej oceniani otrzymują wyróżnienie (choć jest ich niewielu),
- na ogólnym zebraniu studentów przedstawiane są zbiorcze wyniki ankietyzacji,
- co cztery lata pozytywne wyniki ankietyzacji zamieszczane są w arkuszu oceny pracownika w formie odpowiednich punktów.

W ramach Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia powołano Zespół, w którego składzie znaleźli się przedstawiciele studentów. Podstawowym elementem systemu jest ankietyzacja. Raz w roku odbywa się ocena wszystkich pracowników naukowych

Uczelni. Studenci uważają, że ankiety mają wpływ na poprawę jakości kształcenia i dobrze oceniają zawarte w nim pytania. Z analizy ankiet wynika, również, że władze Wydziału starają się wyciągać wnioski zarówno pozytywne jak i negatywne wobec prowadzących. Informacje na temat wyników ankiet są dostępne studentom przez przedstawicieli samorządu studenckiego.

Wyniki z raportów komisji ds. Hospitacji Zajęć, a także wyniki badań ankietowych są uwzględniane w ocenie parametrycznej pracowników Wydziału.

- ocena efektywności systemu zapewnienia jakości kształcenia w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia. Ocena przydatności tego systemu do badania zgodności programu kształcenia na danym kierunku studiów i metod jego realizacji ze standardami kształcenia, ocena jego dotychczasowej skuteczności w diagnozowaniu słabych stron programu kształcenia

Jak dotąd wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia nie wymusza otrzymywania informacji zwrotnych od interesariuszy wewnętrznych. Przyjęte rozwiązania w stopniu zaledwie wystarczającym pozwalają udoskonalać program kształcenia. W związku z przygotowaniami do wdrożenia krajowych ram kwalifikacji oraz wejściem Uniwersytetu Przyrodniczego do Unii Uczelni Publicznych realizujących kierunek *gospodarka przestrzenna* udział interesariuszy wewnętrznych w doskonaleniu programu kształcenia uległ rozszerzeniu od początku 2012 r.

Udział interesariuszy zewnętrznych w doskonaleniu programu kształcenia jest słaby. Po części pewne informacje zwrotne na temat efektów kształcenia i ich oceny pochodzą od absolwentów, do których wysyłane są ankiety. Zakres ten jest jednak stosunkowo słaby, a tym samym zakres oddziaływania niewielki. Uczelnia współpracuje z absolwentami także poprzez Zrzeszenie Absolwentów. Od tego Stowarzyszenia wyszła między innymi propozycja utworzenia jednego z kierunków unikatowych.

- ocena systemu upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian

Po analizie dokumentacji (protokoły z Rad Wydziału) należy stwierdzić, iż tematyka dotycząca jakości kształcenia pojawia się, choć sporadycznie, na posiedzeniach Rady Wydziału. Omawiana jest przede wszystkim na posiedzeniach Komisji ds. studenckich i nauczania. Komisje dysponują dokumentacją ze swoich posiedzeń i formułują wnioski do realizacji dla władz dziekańskich.

W Uczelni występuje system gromadzenia, analizowania i przetwarzania danych dotyczących jakości kształcenia (hospitacje zajęć, ankietyzacje zajęć dokonywane przez studentów, ocena zgodności programów studiów ze standardami oraz ocena warunków dydaktycznych). Na Wydziale corocznie Komisja ds. Studenckich i Nauczania opracowuje raport w sprawie oceny jakości kształcenia, który jest omawiany na posiedzeniach Rady Wydziału i przekazywany do Rektorskiej Komisji ds. Oceny Jakości Kształcenia i Akredytacji. Wnioski z raportów pozwalają udoskonalać programy kształcenia, chociaż największą rolę mają tu do odegrania kierownicy Katedr otrzymujący informacje o wynikach ocen studentów i wnioski z hospitacji.

2). Ocena udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia i działań podejmowanych przez jednostkę, mających aktywizować uczestników i beneficjentów procesu kształcenia do podnoszenia jego jakości

Dotychczasowy udział interesariuszy zewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia należy określić jako okazjonalny choć fragmentarycznie efektywny (targi pracy, praktyki i staże studenckie). W Uczelni występuje system gromadzenia, analizowania i

przetwarzania danych dotyczących jakości kształcenia (hospitacje zajęć, ankietyzacje zajęć dokonywane przez studentów, ocena zgodności programów studiów ze standardami oraz ocena warunków dydaktycznych), choć należy doskonalić system przepływu informacji w szczególności dotyczących wdrażania wniosków z przeprowadzanych analiz.

W strukturze wydziałowej odpowiadającej za wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia dotychczas brak zarówno przedstawicieli pracodawców, jak i absolwentów. Nie można więc stwierdzić iż system jest w pełni efektywny. Uzupełnienie składu komisji o przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych korzystnie wpłynie na jakość realizowanego kierunku studiów. Udział interesariuszy wewnętrznych (studentów oraz pracowników naukowo-dydaktycznych) w procesie doskonalenia i podnoszenia jakości kształcenia jest natomiast wystarczający.

Studenci mają dostęp do wyników monitorowania jakości procesów kształcenia przez swoich przedstawicieli oraz świadomość wprowadzanych przez to zmian.

Ocena stopnia zainteresowania studentów jakością kształcenia i ich wpływu na tę jakość

Przedstawiciele studentów mają wpływ na jakość kształcenia, a także biorą udział w procesie prób dostosowywania programu studiów do potrzeb rynku pracy, a właściwie do wymagań związanych z wejściem na drugi stopień kształcenia. Przedstawiciele samorządu studenckiego są członkami wszystkich komisji Wydziału zajmujących się sprawami dydaktycznymi, należy jednak zapewnić większy i bardziej aktywny udział studentów w komisji programowej dla ocenianego kierunku. Studenci w trakcie spotkania w czasie wizytacji byli zainteresowani zmianami programów kształcenia.

Tabela nr 1. Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (studia – inżynierskie pierwszego stopnia)

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
Wiedza	+/-	+	+	+	+	+
Umiejętności	+/-	+	+/-	+	+/-	+/-
Kompetencje społeczne	+/-	+		+		

- + - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- +/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Uwaga: Efekty kształcenia dla ocenianego kierunku w podziale na wiedzę, umiejętności, kompetencje są w trakcie dopracowywania. Aktualnie realizuje się program studiów zgodny z obowiązującym do końca bieżącego roku akademickiego standardem kształcenia. Pełna ocena możliwości realizacji efektów kształcenia w podziale na kompetencje będzie możliwa po zakończeniu prac nad wdrożeniem KRK i przygotowaniem nowej formuły sylabusów dla wszystkich przedmiotów.

Charakterystyka sylwetki absolwenta opisana w *Raporcie samooceny* jest zgodna z obowiązującym standardem, a cele realizowane w trakcie kształcenia pozwalają zapewnić wystarczającą wiedzę, umiejętności a także kompetencje zgodne z charakterystyką sylwetki absolwenta studiów inżynierskich kierunku *gospodarka przestrzenna*.

Stosowany na Wydziale wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia i stosowane procedury powinny w większym stopniu zapewnić monitorowanie tematyki prac końcowych i

umożliwić eliminację tematów, które nie spełniają w wystarczającym stopniu wymogów dotyczących prac inżynierskich.

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego: znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Wdrożony w Uczelni wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia tylko częściowo odpowiada wymogom dotyczącym struktury i funkcjonowania takich systemów.

Skuteczność jego funkcjonowania wymaga dopracowania, tak żeby zapewnić procedury kontroli tematów prac inżynierskich, pełne funkcjonowanie systemu antyplagiatowego, wymuszenie powiązania treści kształcenia z wymaganiami rynku pracy, poprawienie skuteczności wyeliminowania niewystarczającej skuteczności zdobywania umiejętności w trakcie praktyki zawodowej, a także skutecznych procedur wykorzystywania informacji zwrotnych z ankietyzacji i hospitacji zajęć.

2) Udział interesariuszy zewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia należy ocenić jako zaledwie wystarczający. Uczelnia powinna wprowadzić pracodawców do komisji programowej dla kierunku oraz zapewnić przepływ informacji od absolwentów, a także wprowadzić procedury wykorzystywania takich informacji w modyfikacji, udoskonalaniu programów nauczania.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1. Koncepcja rozwoju kierunku			X		
2. Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3. Program studiów		X			
4. Zasoby kadrowe		X			
5. Infrastruktura dydaktyczna			X		
6. Prowadzenie badań naukowych	X				
7. System wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8. Wewnętrzny system zapewnienia jakości			X		

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia)

Koncepcja kierunku studiów *gospodarka przestrzenna* jest zgodna z przyjętą, bardzo ogólną misją i założeniami Strategii Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu. Oceniany kierunek ma międzyobszarowy charakter i jest powiązany z naukami społecznymi, technicznymi oraz rolniczymi, leśnymi i weterynaryjnymi. Na kierunku realizuje się ogólnoakademicki profil kształcenia w formie stacjonarnych i niestacjonarnych studiów inżynierskich I stopnia. W koncepcji kierunku wystarczająco podkreśla się zainteresowanie gospodarowaniem przestrzenią na obszarach wiejskich i małych jednostek osadniczych.

Koncepcja kształcenia spełnia dotychczas obowiązujący standard kształcenia dla kierunku *gospodarka przestrzenna* (2007). W celu modyfikacji programu kierunku Uniwersytet nawiązał współpracę z KPZK PAN w ramach *Unii Uczelni na Rzecz Rozwoju Kierunku Studiów gospodarka przestrzenna* (od marca 2012). Wysoko należy ocenić prowadzenie badań naukowych, które mają wpływ na jakość kształcenia oraz to, że kadra dydaktyczna na ocenianym kierunku w pełni gwarantuje realizację przyjętego programu kształcenia.

Niestety, udział interesariuszy zewnętrznych w kształtowaniu programu studiów i planów nauczania jest jeszcze niewystarczający, niewystarczające są także dotychczasowe wysiłki na rzecz badania losów absolwentów.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia na Wydziale Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji w odniesieniu do kierunku *gospodarka przestrzenna* wymaga dopracowania (interesariusze zewnętrzni w procesie kształtowania treści kształcenia, kontrola tematów prac inżynierskich, system antyplagiatowy, unowocześnienie kart przedmiotów i określenie zasad weryfikacji sylabusów, dopasowanie efektów: wiedzy, umiejętności, kompetencji do każdego z przedmiotów, jasne określenie zasad oceny i weryfikacji wiedzy,

zapewnienie indywidualizacji kształcenia - ścieżki studiów/specjalności, zajęcia terenowe, a także przepływy informacji wewnątrz systemu).

Dotychczasowe zaawansowanie podjętych prac w zakresie unowocześnienia kierunku studiów oraz zaangażowanie kadry pozwala stwierdzić, że działania w zakresie dostosowania się do nowych przepisów prawa, w tym KRK dla szkolnictwa wyższego, pozwolą wdrożyć unowocześniony program kształcenia (w tym nowy wymiar godzinowy) od nowego roku akademickiego.

Najważniejsze problemy, na które należy zwrócić uwagę w procesie unowocześniania programu kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna* to:

- większy nacisk na treści związane z kształtowaniem przestrzeni obszarów wiejskich, strefy podmiejskiej w obszarach metropolitalnych oraz małych miast i wsi;
- większy nacisk na kształtowanie konkretnych umiejętności w poszczególnych przedmiotach,
- zwiększenie treści dotyczących uwarunkowań prawnych gospodarowania przestrzenią (planowanie przestrzenne, ochrona terenów czynnych biologicznie, decyzje administracyjne itd.),
- zapewnienie dostępu do nowoczesnych, elektronicznych instrumentów w trakcie ćwiczeń projektowych,
- zwiększenie znaczenia udziału interesariuszy zewnętrznych w procesie doskonalenia treści programowych.

Ponadto należy usprawnić funkcjonowanie wewnętrznego systemu jakości kształcenia, zgodnie z wcześniejszymi uwagami.

Tabela 3

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

W odpowiedzi Uczelni na raport z wizytacji (ocena programowa) w zakresie kryterium ósmego (*wewnętrzny system zapewnienia jakości*) Uczelnia poinformowała, że wszystkie uwagi zawarte w raporcie oceniającym zostały przekazane pracownikom Wydziału powiązanym z kierunkiem studiów i zostaną wprowadzone do procesu kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna* w roku akademickim 2012/2013.

W związku z przekazanymi wyjaśnieniami Zespół Oceniający zmienia swoją ocenę spełnienia ósmego kryterium ogólnego na **w pełni**.

Ponadto w odpowiedzi na raport z wizytacji Uczelnia powiadomiła, że rada programowa dla kierunku podjęła działania w celu dokładniejszego określenia celów i efektów kształcenia oraz sposobu ich weryfikacji już od obecnego semestru zajęć. Przyjmując to wyjaśnienie Zespół Oceniający zwraca uwagę, że formę egzaminu należy określić bardziej dokładnie.